

Geweldsaanwendingen door politieambtenaren 2022

**Rapportage cijfers
en duiding**

Definitief

Versie 1.0

Versie datum 11 april 2023

Rubricering intern vertrouwelijk

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Inleiding	3
1. Samenvatting.....	3
1.1 Terugblik	3
1.2 Inzicht over 2022	4
1.3 Leerpunten 2023	5
2. Stelsel geweldsaanwending	6
3. Cijfers	7
3.1 Cijfers eenheden	7
3.1.1 Cijfers eenheden 2022	7
3.1.2 Vergelijking cijfers eenheden 2019-2022.....	12
3.2 Dienst speciale interventies (DSI)	15
3.3 Buitengewoon opsporingsambtenaren	17
3.4 Advisering door het sectorhoofd.....	19
3.5 Advisering door commissie geweldsaanwending	20
3.6 Beoordeling door politiechef	20
3.7 VIK.....	22
3.7.1 Cijfers 2022	22
3.7.2 Vergelijking cijfers 2019-2022	25
4. Wetenschappelijke onderzoeken 2022-2023	27
4.1 Afgeronde onderzoeken 2022	27
4.2 Lopende en voorziene onderzoeken 2022 e.v.	28
5. Communicatie	30
5.1 Communicatiestrategie	30
5.2 Thematische gesprekken	30
5.3. Interne gesprekken	30
5.4 Verantwoorden en leren van geweld: de blik naar voren.....	31
6. Leerpunten.....	32
7. Tot slot.....	33
Bijlagen	34
Bijlage 1: Definities.....	34
Bijlage 2: Stroomschema geweldsaanwending – beoordelen en leren van geweld	35
Bijlage 3: Criteria voor professionaliteit handelen.....	36

Inleiding

Dit rapport geeft de cijfers en duiding van de geweldsaanwendungen door politieambtenaren (GDPA) over het kalenderjaar 2022. De cijfers zijn bedoeld ter ondersteuning voor het lerend vermogen van onze organisatie alsook voor de bedrijfsvoering, het P&C proces. Naast een weergave van de cijfers, geeft dit rapport¹ onder meer een duiding, de leerpunten en gaat het in op de onderzoeken die op dit thema lopen c.q. zijn afgerond. De cijfers zijn vooral bedoeld om inzicht te geven in hoe de geweldsaanwendungen zich over de jaren heen ontwikkelen. Die trend wordt niet alleen beïnvloed door de buitenwereld, maar ook door een steeds betere registratie van het geweld² door de collega's.

1. Samenvatting

1.1 Terugblik

In het afgelopen jaar is er binnen het korps opnieuw geïnvesteerd in het gesprek óver en het leren ván geweldsaanwendungen door de politie. We zien daarin over de afgelopen jaren een positieve ontwikkeling die ook in 2022 is doorgezet. Enkele voorbeelden hiervan:

- Gesprekken in het BOO en het KMTO in het voorjaar van 2022 over de rapportage over 2021 en de lessen die daaruit kunnen worden getrokken (zie verderop in deze rapportage).
- In de aanloop naar 1 juli 2022, de dag waarop de Ambtsinstructie tranche II en de Wet geweldsaanwending opsporingsambtenaar in werking traden, hebben alle geweldsbevoegde collega's de verplichte e-learning 'Geweldsinstructie 2022' gedaan. Dit als voorwaarde om de geweldbevoegdheid te behouden.
- Een o.l.v. prof. Otto Adang en Bas Mali uitgevoerd evaluatieonderzoek van Tranche I met als titel: 'Verantwoorden en leren. Evaluatieonderzoek melden, registreren, beoordelen en leren van geweldsaanwending'. De aanbevelingen en conclusies uit het onderzoek vormden de basis van het congres 'Verantwoorden en leren van geweld: de blik naar voren', dat in januari 2023 plaatsvond.
- Sinds 1 juli 2022 geldt een nieuwe Aanwijzing Geweldsaanwending Opsporingsambtenaren van het PAG dat is vertaald in een handreiking voor de collega's. In de [nieuwe Aanwijzing](#) is nu vastgelegd dat het gebruik van het PV over een geweldsaanwending tegen de collega die dit PV opmaakte in strijd is met art. 6 EVRM en het OM dit dus niet in het strafdossier over de geweldsaanwending mag voegen.
- In december 2022 heeft de jaarlijkse themadag voor alle secretarissen en voorzitters van de Commissies Geweldsaanwending plaatsgevonden. Dit jaar stond het stroomstootwapen prominent op het programma.
- Er zijn diverse notities opgesteld en verspreid binnen het korps. Het gaat dan over de [notitie over Verantwoorden geweld op last van de meerdere](#), de [notitie Inzet dienstvoertuigen tijdens geweldsincidenten](#) en de notitie [Bevoegdheid SH-cie-PC advisering en beoordeling geweldsaanwending](#) over wie een geregistreerde geweldsaanwending behandelt (welk sectorhoofd, welke commissie en welke politiechef).
- Maandelijks is de monitor inzet stroomstootwapen, gedeeld met de eenheidscoördinatoren stroomstootwapen ter lering. In september is het [halfjaarbericht gebruik stroomstootwapen](#) zowel in- als extern gecommuniceerd.
- Het onderzoek naar de waarde van de surveillancehond voor de politietaak is inmiddels afgerond. Een beleidsreactie wordt hierop voorbereid dat gekoppeld wordt aan al ingezette ontwikkelingen vanuit de Koers politiehonden.

¹ In dit document is voor de eenvoud gekozen voor de mannelijke aanspreekvorm. Hiermee worden alle genders aangesproken.

² Het is goed te realiseren dat, cf. art. 1 lid 4 sub b van de ambtsinstructie, onder geweld wordt verstaan 'elke dwangmatige kracht van meer dan geringe betekenis uitgeoefend wordt op personen of zaken.'

Op basis van de rapportage over 2021 is een aantal leerpunten uit 2021 benoemd. Deze waren:

1. het verder stimuleren van en investeren in de registratie en transparante verantwoording.
2. de inzet van het vuurwapen en dan met name wat te leren is van de momenten waarop het wapen wordt ingezet, het mogelijk vaker werken vanuit het holster en op basis van welke informatie de afweging wordt gemaakt het vuurwapen in te zetten.
3. het waarschuwen bij inzet van een geweldsmiddel. In het afgelopen jaar zien we dat zowel het waarschuwen zelf (het 'doen') als het op juiste wijze registreren daarvan vraagt om verdere verbetering. Dat speelt des te meer nu de nieuwe Ambtsinstructie met ingang van 1 juli 2022 van kracht is geworden waarmee waarschuwen bij ieder geweldsmiddel wettelijk is verankerd.

Inzet op deze leerpunten heeft het volgende opgeleverd:

Ad 1: Via workshops c.q. vakdagen voor hovj's is dit onderwerp actief onder de aandacht gebracht, mede naar aanleiding van casuïstiek en/of de introductie van tranche II. Daarnaast heeft het aandacht via de reguliere IBT-trainingen. In enkele eenheden zijn hierop taakaccenthouders, ondersteuners of adviseurs geweldsaanwending actief binnen de districten die hierin faciliteren en/of het gesprek aangaan met hovj's en sectorhoofden.

Ad 2: Binnen een aantal eenheden heeft dit tot extra aandacht geleid in de IBT-trainingen, is het in voorkomende gevallen besproken met de hovj's en besproken in de kleine leercirkels. Andere eenheden hebben hier nog onvoldoende, planmatig, aandacht aan geschonken.

Ad 3: Waarschuwen was bij de IBT-training al een onderwerp, maar is na 1 juli verder aangescherpt. Er is (mede daardoor) een grotere aandacht voor.

Er is hiermee ook vanuit dit perspectief geïnvesteerd om te leren van situaties waarin de politie geweld aanwendt. Dat zetten we voort in 2023.

1.2 Inzicht over 2022

Kijken we naar de cijfers over 2022 dan levert dat het volgende inzicht op. Er was in 2022 sprake van in totaal 20.667 unieke incidenten en 33.584 geweldsaanwendingen. Deze geweldsaanwendingen hebben in 2022 geleid tot 31.169 geweldsmutaties en 2.452 geweldsregistraties. Deze 2.452 geweldsregistraties uit 2022 zijn in het beoordelingsproces gebracht. Vanwege de overloop vanuit eerdere jaren lag het aantal beoordelingen in 2022 op 2.815³. Hiervan zijn in 2002 in totaal 2.008 geweldsaanwendingen beoordeeld. Daarvan is gebleken dat bij 1.742 beoordeelde geweldsregistraties het oordeel was dat het aangewende geweld paste binnen het wettelijk kader en vakmanschap t.a.v. het optreden en daarmee dus professioneel was (87%); bij 266 geweldsregistraties (13%) was sprake van niet-professioneel handelen. Een deel van de beoordelingen heeft betrekking op eerdere jaren en een deel van de beoordelingen van 2022 loopt nog door in het huidige jaar.

Zetten we 2022 af tegen 2021, dan zien we het volgende beeld:

- er is een toename van het aantal unieke incidenten⁴ van ca. 18%
- het aantal geweldsaanwendingen is toegenomen met ca. 12%
- het aantal geweldsmutaties is toegenomen met ca. 16%
- het aantal geweldsregistraties is afgenomen met ca. 6%

³ Het aantal van 2452 geweldsregistraties is gebaseerd op het kalenderjaar 2022. Het aantal te beoordelen geweldsaanwendingen zoals gepresenteerd in deze rapportage, wordt beïnvloed door de overloop van eerdere jaren. Dit is een jaarlijks terugkerend fenomeen. NB 2 geweldsregistraties (SKL en PDC) zijn door de eenheden afgedaan: dat verklaart het verschil van 2815 te beoordelen geweldsregistraties zoals opgenomen in tabel 11 en het totaal aantal beoordeelde en nog te beoordelen geweldsregistraties (2813).

⁴ Voor een aantal gehanteerde termen in deze rapportage is in bijlage 1 een toelichting gegeven.

- in de beoordelingen van het toegepaste geweld zien we een daling van het aandeel professioneel en een lichte stijging van het aandeel niet professioneel. Niet duidelijk is of en zo ja hoe dit wordt beïnvloed door het t.o.v. 2021 grotere aantal beoordelingen geweldsregistraties dat niet in 2022 kon worden afgerond.
- Als we de trend over de jaren 2019 t/m 2022 beschouwen, zien we dat het aantal incidenten, geweldsaanwendingen en geweldsmutaties stijgt en het aantal geweldsregistraties afneemt. Als we 2022 afzetten tegen 2019 als vergelijkbare jaren (omdat de tussenliggende jaren werden beheerst door de Covid-pandemie), dan is het aantal geweldsregistraties bijna vergelijkbaar in aantal.

Een mogelijke verklaring van het bovenstaande, en mogelijk vooral als het gaat om de toename van de mutaties, is dat de maatschappij verder polariseert. Burger en overheid zijn steeds meer tegenover elkaar komen te staan. Het groter aantal protesten dat daarvan een gevolg is, leidt tot meer geweldsaanwendingen. Daarnaast kan een mogelijke oorzaak ook gelegen zijn in het grote aantal incidenten rond mensen met verward gedrag (i.c. 138.819 voorvallen in 2021, een stijging van bijna 7% t.o.v. 2021).

Kijkend naar de inzet van geweldsmiddelen valt het volgende op. Begin 2022 is gestart met het landelijk uitrollen van het stroomstootwapen (SSW) middels de 3-daagse opleiding voor incidentafhandelaars van de basisteams. Oplopend zijn in 2022 ruim 15.000 'first responders' getraind en toegerust op het stroomstootwapen. Kijkend naar de inzet van geweldsmiddelen in 2022 zien we een afname van het gebruik van pepperspray en het ter hand nemen en gebruik van het vuurwapen.

In het verleden werd de inzet van de surveillance hond standaard gemeld en geregistreerd. Door ervaringen in de praktijk is destijds een landelijke leercirkel gestart, later uitmondend in de start van het programma 'de Koers Politiehonden' in mei 2022. We zien nu een vermindering met 30 procent van het aantal geweldsaanwendingen waarbij de hond is ingezet.

1.3 Leerpunten 2023

Tegen deze achtergrond, en mede als uitvloeisel van de beoordelingen door de politiechef op de situaties waarin geweld is aangewend, zien we voor het komend jaar de volgende leerpunten:

1. Als uitvloeisel van de ervaringen op de leerpunten over 2021 blijvende aandacht voor:
 - het registreren, transparante verantwoording en procesvoering.
 - waarschuwen bij inzet geweldmiddel en meer specifiek het vuurwapen.
 - benutten van de (kleine en grote) leercirkels om te blijven leren.
2. Toepassing van de methode BTGV (benaderingstechniek gevaarlijke verdachte) en meer in het algemeen planbaar geweld. Het gaat daarbij om betere communicatie c.q. overleg vooraf, het maken van een plan van aanpak en het ruimer aandacht geven aan dit onderwerp in de IBT-trainingen
3. De wisselwerking tussen het Operationeel Centrum en de collega op straat. Aandachtspunten zijn o.a.: welke informatie wordt vanuit het OC meegegeven aan de collega op straat en met welke 'mindset' gaat de collega op de melding af? Welke eigen individuele verantwoordelijkheid neemt de collega op straat gegeven de informatie die hij/zij krijgt van het OC?
4. Inzet van het stroomstootwapen dient plaats te vinden conform de instructie waarbij gebruik van de schokmodus wordt vermeden tenzij de situatie dat vereist.

Deze landelijke leerpunten staan naast de specifieke leerpunten die eenheden voor zichzelf benoemd hebben en de uitvoering van het programmavlan 'Beter verantwoord en leren van geweld' d.d. 2 februari 2023 van het programmateam Stelsel Geweldsaanwending.

2. Stelsel geweldsaanwending

De politie komt bij haar werk in veel lastige en risicovolle situaties terecht. Van haar wordt verwacht dat ze in die situaties naar voren stapt. Om burgers te beschermen, om daders van strafbare feiten aan te houden of om te begrenzen, moet de politie soms geweld gebruiken. Om die reden beschikt de politie over een wettelijk verankerde geweldsbevoegdheid.

De politie wil zich op een transparante wijze hierover verantwoorden, waarbij tevens recht wordt gedaan aan de bovengenoemde bijzondere rol van politiemensen in de samenleving. De maatschappij moet erop kunnen vertrouwen dat de politie professioneel omgaat met deze geweldsbevoegdheid. Om dit goed te borgen zorgt de politie dat politiemensen goed getraind zijn, dat zij verantwoording afleggen over het aangewende geweld, geweld getoetst wordt aan professionaliteitseisen en dat politiemensen leren van aangewend geweld.

De Stelsel Geweldsaanwending beoogt meer dan voorheen ruimte te bieden aan dat leren van geweldsaanwendingen, onder meer door al vroeg in het proces het professionele gesprek met de ambtenaar centraal te stellen en door bij de beoordeling van geweldsaanwendingen niet alleen te toetsen aan het wettelijke kader (Politiewet 2012 en Ambtsinstructie) maar ook aan eisen van vakmanschap. Een en ander draagt bij aan de verdere ontwikkeling van de collega als professional.

Per 1 juli 2022 zijn wijzigingen in wet- en regelgeving van kracht geworden. Concreet gaat het dan onder meer om:

- De Geweldsinstructie. Dit is een samenstel van de Politiewet artikel 7 lid 1 en lid 7 en de Ambtsinstructie. Er zijn inzetcriteria toegevoegd die eerder nog niet wettelijk vastlagen, in het bijzonder voor wapenstok, politiehond en stroomstootwapen.⁵ Tegelijk zijn professionaliteit beperkende regels zijn verwijderd. Een voorbeeld daarvan is een wijziging van de inzetcriteria voor pepperspray. Tot 1 juli was er een expliciet verbod op het gebruik daarvan jegens personen zichtbaar ouder dan 65. Dat kon er echter toe leiden dat in een situatie waarin geweld tegen die persoon noodzakelijk was, de politieambtenaar ervoor moest kiezen om een zwaarder middel in te zetten terwijl de pepperspray het meest proportioneel was met het minste risico op letsel. Door genoemd verbod los te laten krijgt de politieambtenaar de professionele ruimte om het meest proportionele middel in te zetten.
- De Wet geweldsaanwending opsporingsambtenaar. Daarmee zijn het feitenonderzoek, een nieuwe strafuitsluitingsgrond, een nieuw strafbaar feit (verwijtbare overtreding van de geweldsinstructie) en de “Blauwe Kamer” ingevoerd.

Per 1 juli 2022 is met de inwerkingtreding van de wet- en regelgeving een einde gekomen aan de Stelselherziening geweldsaanwending. Sindsdien is er sprake van het Stelsel geweldsaanwending.

⁵ De inzetcriteria voor het stroomstootwapen waren eerder vastgelegd in een door de minister in het kader van de pilot vastgestelde Tijdelijke geweldsinstructie, laatstelijk bij brief van 31 december 2021. Die waren gelijk aan de inzetcriteria in de Ambtsinstructie d.d. 1 juli 2022.

3. Cijfers

De cijfers in dit hoofdstuk zijn gebaseerd op de situatie zoals die op 6 januari 2023 bestond (peildatum)⁶. Voor een aantal processen zoals in dit hoofdstuk geschetst (bijv. het advies van de commissie geweldsaanwending en het eindoordeel van de politiechef en de trajecten bij VIK) kan sprake zijn van een overloop vanuit het vorig jaar of naar een volgend jaar. Inherent aan het proces is er ieder jaar sprake van deze doorloop. De bronnen die voor de cijfers zijn gebruikt zijn o.a. de volgende:

- BVI
- Blueview
- Excelbestand DSI
- Rapportage NS
- Delta en Documentum (VIK cijfers)
- Bronsysteem Arbeidszaken
- Eigen overzichten eenheden

De bron Blueview is gebruikt om 4 bepaalde geweldssoorten te kunnen verantwoorden.

- Gericht/Gericht houden⁷
- Waarschuwingsschot⁸
- Gericht schot⁹
- Ongewilde schoten¹⁰

Diverse tabellen in paragraaf 3.1 tonen de cijfers op eenheidsniveau. Daarin zitten soms verschillen tussen eenheden die niet zonder meer te verklaren zijn. De behoefte bestaat om meer duiding te kunnen geven aan de cijfers en verschillen en daarom zal in 2023 hierop een onderzoek worden uitgevoerd.

3.1 Cijfers eenheden

3.1.1 Cijfers eenheden 2022

Tabel 1: Overzicht totaal aantal incidenten, betrokken collega's¹¹ en geweldsaanwendingen¹²

Eenheid	Incidenten	Betrokken collega's	Geweldsaanwendingen
Staf Korpsleiding	2	2	2
Eenheid Noord-Nederland	1576	883	2351
Eenheid Oost-Nederland	3099	1666	4820
Eenheid Midden-Nederland	1970	1157	3201
Eenheid Noord-Holland	1344	803	2083
Eenheid Amsterdam	2502	1324	3887
Eenheid Den Haag	3174	1554	4803
Eenheid Rotterdam	1897	1270	3455
Eenheid Zeeland-West-Brabant	1318	783	2193
Eenheid Oost-Brabant	2003	873	3555
Eenheid Limburg	1481	740	2561
Landelijke Eenheid	478	275	660
Politiedienstencentrum	8	8	9
Ondersteunende Dienst Politieacademie	4	4	4
Totaal	20667	11281	33584

⁶ Op 6 januari van het jaar worden de cijfers gegenereerd die op dat moment in de systemen staan over de periode 15 januari 2019 t/m 31 december 2022 op basis van de begindatum activiteit 'I8-geweldsaanwending'.

⁷ Aantal maal "Richten/gericht houden"

⁸ "Aantal waarschuwingsschoten"

⁹ "Aantal gerichte schoten"

¹⁰ "Aantal ongewilde schoten:"

¹¹ Onder betrokken collega's wordt verstaan een unieke collega die in 2022 één of meer keren geweld heeft aangewend in een incident.

¹² Het aantal geweldsaanwendingen is gebaseerd op het aantal i8 registraties waaraan een dienstnummer is gekoppeld.

Ter toelichting:

- Bij één incident kunnen meerdere collega's zijn betrokken die daarbij één of meerdere keren geweld aanwenden en één of meer middelen kunnen hebben ingezet (voor een overzicht van de ingezette middelen, zie tabel 3a).
- De cijfers in deze en volgende tabellen worden gepresenteerd op de zgn. organisatiecode (i.c. de telling op conto van de eenheid waar de collega vandaan komt) en niet op basis van het werkgebied (dan komt de telling op conto van de eenheid waar het geweld is toegepast). Dit kan ertoe leiden dat publicaties van cijfers door eenheden zelf (bijvoorbeeld via een jaarverslag) afwijken van de cijfers in dit rapport. De eenheden registreren op basis van werkgebied omdat het werkgebied bepaalt waar een geregistreerde geweldsaanwending behandeld wordt.
- Voor bovenstaande en alle andere tabellen in deze paragraaf geldt dat het aandeel van de externe buitengewoon opsporingsambtenaren (boa's) niet is opgenomen in de tabellen. Deze aanpak is vanaf 2021 van toepassing. De cijfers zijn terug te vinden in de separate tabel (tabel 9).
- Om de verschillen tussen eenheden te kunnen duiden, zal door een werkgroep met coördinatoren vanuit de eenheden in 2023 onderzocht worden of er parameters zijn die hiervoor een verklaring zouden kunnen bieden. Het gaat om parameters als het aantal collega's dat geweldsbevoegd is, een werklastmeting, het aantal aanhoudingen, werkgebied van een eenheid, relatie met GTPA. Dat geldt overigens niet alleen voor deze tabel, maar ook de navolgende tabellen waarin een opsomming is gegeven van de cijfers van de eenheden of een vergelijking over de jaren laten zien.
- Specifiek voor 2022 zijn er in totaal 20.667 unieke incidenten geweest waarbij geweld is aangewend. Doordat er bij een incident soms meerdere eenheden aanwezig zijn komt de optelling van het aantal incidenten hoger uit (+189) dan het unieke aantal (i.c. 20.667). In totaal hebben er 11.281 unieke collega's geweld aangewend in 2022. Doordat collega's soms ook onder een andere eenheid registreren komt de optelling van de eenheden hoger uit (+ 61).

Tabel 2: Overzicht geweldsmutaties en –registraties en relatief aandeel¹³

Eenheid	Geweldsmutatie	Geweldsregistratie	Relatief
Staf Korpsleiding	1	1	50.0 %
Eenheid Noord-Nederland	2182	169	7.2 %
Eenheid Oost-Nederland	4459	361	7.5 %
Eenheid Midden-Nederland	3009	192	6.0 %
Eenheid Noord-Holland	1959	124	6.0 %
Eenheid Amsterdam	3708	179	4.6 %
Eenheid Den Haag	4570	233	4.9 %
Eenheid Rotterdam	2845	610	17.7 %
Eenheid Zeeland-West-Brabant	1989	204	9.3 %
Eenheid Oost-Brabant	3413	142	4.0 %
Eenheid Limburg	2461	100	3.9 %
Landelijke Eenheid	561	99	15.0 %
Politiedienstencentrum	8	1	11.1 %
Ondersteunende Dienst Politieacademie	4	0	0.0 %
Totaal	31169	2415	7.2 %

¹³ Relatief geeft dit de verhouding weer van het aantal registraties t.a.v. het aantal geweldsmutaties. Daartoe worden beide cijfers opgeteld en wordt het totaal gedeeld door het aantal geweldsregistraties.

Ter toelichting:

- Een politieambtenaar meldt schriftelijk en mondeling elke geweldsaanwending bij de hulpofficier van justitie (hovj). De hovj toetst vervolgens of de geweldsaanwending moet worden geregistreerd. Als de hovj zijn keuze heeft gemaakt dan maakt hij of een geweldsmutatie of een geweldsregistratie op. Een geweldsregistratie wordt opgemaakt indien:
 - het vuurwapen is gebruikt;
 - het geweld de dood of letsel van meer dan geringe betekenis heeft veroorzaakt;
 - naar het oordeel van de hovj aanleiding bestaat om de geweldsaanwending te registreren
 In alle overige gevallen maakt de hovj een geweldsmutatie op.
- In de rapportage over 2021 was voor de Landelijke Eenheid ook het aandeel als gevolg van inzet van de specialistische diensten opgenomen (i.c. de DSI). Vanaf de rapportage over 2022 stappen we daarvan af en wordt het apart inzichtelijk gemaakt (zie par. 3.2). Reden daarvoor is dat de aard van hun inzet en als gevolg daarvan ook bijvoorbeeld het gebruik van vuurwapens afwijkend is van de praktijk binnen een eenheid. Daarmee zijn het onvergelykbare grootheden.
- De afdoening van de geweldsregistraties van de staf korpsleiding en het politiedienstencentrum (beide 1) zijn conform de standaard werkwijze afgedaan door de politiechef van de eenheid waar de betreffende medewerker actief is geweest ten tijde van de geweldsaanwending.

Tabel 3a: Overzicht ingezette middelen naar aantal en relatieve aandeel op het totaal van aanwendingen

Middel	Aanwendingen	Relatief
Fysiek geweld (zonder geweldmiddelen)	21917	56,1%
Handboeien (als geweldmiddel gebruikt)	1238	3,2%
Korte wapenstok	1149	2,9%
Lange wapenstok	518	1,3%
Uitschuifbare wapenstok	1529	3,9%
Elektrische wapenstok	3	0,0%
Pepperspray	1063	2,7%
Stroomstootwapen	1112	2,8%
Diensthond	139	0,4%
Inzet beredenen	45	0,1%
Dienstvoertuig	321	0,8%
Waterwerper	17	0,0%
CS-traangas	4	0,0%
Ter hand nemen vuurwapen	989	2,5%
Vuurwapen	2115	5,4%
Schild	253	0,6%
Spuugmasker	969	2,5%
Anders (vrij tekstveld toelichting hovj)	5716	14,6%
Beanbag	1	0,0%
Totaal	39098	100,0%

Ter toelichting:

- In de tabel zijn middelen opgenomen die behoren tot de basisbewapening en middelen die formeel geen geweldmiddel zijn. Deze laatste middelen (het gaat dan om handboeien, dienstvoertuig, schild, spuugmasker) zijn nadrukkelijk geen geweldmiddel. Er is desalniettemin voor gekozen om het gebruik van dit hulpmiddel op deze wijze te verantwoorden wanneer er geweld mee aangewend is.
- In één van de drie gevallen waarin een elektrische wapenstok is gebruikt was sprake van dreigen met de wapenstok en blijkt dit geen geweldsaanwending in de zin van de Ambtsinstructie te zijn.

- Na een pilotjaar, vier jaar verlengde beproeving in drie politieteams en een gedegen voorbereiding in de voorgaande 2 jaar is de politie sinds januari 2022 gestart met de landelijke uitrol van het stroomstootwapen binnen de basispolitiezorg. Tot nu toe zijn ruim 15.000 politieagenten van de basisteams toegerust op het stroomstootwapen. In de rapportage over 2021 is ingegaan op het gebruik van het wapen in de pilotsituatie. Het gebruik van het stroomstootwapen in het eerste jaar van uitrol is als volgt:

Tabel 3b: Gebruik stroomstootwapen in 2022

Inzet SSW	Aantal keer	%
<i>Alleen dreigend</i>	3302	74,8%
Alleen afvuren cassette(s)	837	19,0%
Afvuren cassette(s) met extra stroom	232	5,3%
Afvuren cassette(s) met schokmodus	7	0,2%
Afvuren cassette(s) met extra stroom en schokmodus	4	0,1%
Alleen schokmodus	32	0,7%
Totaal	4414	100%

Ter toelichting hierop:

- In 2022 is het stroomstootwapen 4414 keer aangewend, waarvan in driekwart van de gevallen alleen dreigend: door het gebruik verbaal aan te kondigen, het stroomstootwapen uit het holster te trekken, door het te richten en/of door met het stroomstootwapen te 'knetteren' (met zichtbare stroomboog) om zo een lastige gevaarsituaties tot een goed einde te brengen (in de zin van persoon aangehouden of onder controle gebracht). Overigens wordt het dreigen met het stroomstootwapen niet opgenomen in de geweldscijfers. Reden hiervoor is dat het met de komst van het nieuwe Stelsel geweldsaanwending niet meer hoeft te worden geregistreerd.
- Bij de overige 1112 toepassingen is het stroomstootwapen daadwerkelijk ingezet door één of enkele stroomstoten toe te dienen. Meestal door twee pijltjes uit een cassette op de doelpersoon af te vuren, waarna een stroomkring tot stand komt van maximaal vijf seconden. Het stroomstootwapen is o.a. ingezet in lastige, direct dreigende gevaarsituaties situaties als: aanhouden van gewapende verdachten, vaak met een mes; personen die zich zeer agressief gedragen (richting agenten) en vol in verzet gaan bij hun aanhouding; personen die verward en onberekenbaar gedrag tonen en een gevaar voor zichzelf of hun omgeving vormen, personen die niet meer aanspreekbaar zijn in een direct dreigende gevaarsituatie.
- Het stroomstootwapen is 43 keer (ook) in de schokmodus aangewend. Hierbij wordt het stroomstootwapen direct op het lichaam van de doelpersoon geplaatst en de stroomknop ingedrukt met slechts een prikkel tot gevolg. Veelal is de schokmodus ingezet om verzet te breken bij onder meer het aanleggen van de handboeien, wat niet volgens de geweldsinstructie is. Die stelt dat de schokmodus alleen in levensbedreigende nood-/afweersituaties mag worden gebruikt. In de praktijk hebben agenten in deze lastige verzet situaties gekozen om vanuit subsidiariteit de schokmodus te gebruiken, met minder kans op letsel dan bijvoorbeeld extra fysiek geweld toe te passen of het doorduwen van de arm op de rug met risico dat de arm uit de kom raakt dan wel breekt.
- Ondanks dat alternatieve geweldsaanwending in dergelijke situaties wellicht tot meer letsel zouden leiden, betreft het gebruik van de schokmodus niet de intentie om op afstand een persoon tijdelijk handelingsonbekwaam te maken. Het gebruik van de schokmodus krijgt derhalve extra aandacht als het gaat om afwijking van de geweldsinstructie middels de leercirkels van beoordelen gebruik stroomstootwapen en in opleiden en trainen van de bedienaars.

- De melding van gebruik 'schokmodus' blijkt geregeld op een misverstand te berusten, waarbij de agent die de stroomknop heeft ingedrukt om ermee te 'knetteren' (dreigen) of die de stroomknop heeft ingedrukt om extra stroom toe te dienen via de afgevuurde pijltjes (schietmodus), dit abusievelijk rapporteert als 'schokmodus'. Bij nadere beschouwing bleek van de aanvankelijk gerapporteerde inzetten met schokmodus de helft (42 van de 85) geen inzet met schokmodus te zijn. 243 keer (21,9%) werd naast het afvuren van de pijltjes extra stroom ingezet, waarbij elf keer (ook) met de schokmodus. De schokmodus is in 2022 43 keer ingezet.

Voor een verdere nadere toelichting wordt verwezen naar [publicatie stroomstootwapen op website voor de politie](#).

- Het kan in de politiepraktijk voorkomen dat geweld wordt toegepast met gebruikmaking van een dienstvoertuig, vooral de auto. Daarbij moet gedacht worden aan de situatie dat een verdachte wordt aangehouden door hem of zijn voertuig met de auto tot stilstand te dwingen. Daarmee kan sprake zijn van geweld, dat door de betreffende politieambtenaar gemeld wordt en vervolgens in voorkomende gevallen geregistreerd en beoordeeld wordt door de politiechef. Een dienstvoertuig is op zichzelf uiteraard geen gewelddoel, de Ambtsinstructie geeft hiervoor geen inzetcriteria. Wel gelden de criteria uit artikel 7 Politiewet 2012, waaronder proportionaliteit en subsidiariteit. Een nadere duiding van de situaties waarin het dienstvoertuig is ingezet, is niet te geven zonder een handmatige zoekslag van de keren dat het voertuig is ingezet.
- De waterwerper is conform opgave 17 keer in dienst geweest waarbij in twee situaties daadwerkelijk water is gegeven (op 25 mei jl. bij de wedstrijd Feijenoord-AS Roma en op 10 december jl. bij de wedstrijd Marokko-Portugal). Op enig moment in 2022 waren niet langer Nederlandse waterwerpers beschikbaar en is overgegaan op inzet van waterwerpers uit het buitenland. Van de 17 keer betrof dat twee momenten waarop dat gebeurd is.
- Twee van de vier gevallen uit de categorie CS-Gas blijken abusievelijk te zijn aangekruist. Dit had pepperspray moeten zijn.
- De handeling ter hand nemen van het vuurwapen is, hoewel geen daadwerkelijk gebruik van geweld, volgens de Ambtsinstructie wel een vorm van aanwending van geweld en daarmee verplicht om te melden.

Tabel 3b: Uitsplitsing gebruik vuurwapen

Gebruik	2022
Richten/gericht houden	1499
Ongewilde schoten	2
Waarschuwingsschoten	133
Gerichte schoten	86

Ter toelichting hierop nog het volgende:

- Het aantal keer gebruik vuurwapen (2.115) is niet gelijk aan de uitsplitsing naar de diverse vormen van gebruik (1.499 + 2 + 133 + 86 = 1.720). Dit heeft te maken met het feit dat tijdens een geweldsaanwending er verschillende combinaties mogelijk zijn van het gebruik van het vuurwapen. Dat houdt in dat in de opbouw van proportioneel en subsidiair handelen het vuurwapen in eerste instantie wordt gericht. Mocht dat niet afdoende blijken dan kan een waarschuwingsschot worden afgevuurd. Mocht dat niet voldoende zijn om het doel te bereiken dan kan de politieagent ook nog gericht schieten. Er is dan sprake van drie vormen van inzet van geweld in één geweldsaanwending. Daarnaast speelt dat in de melding van het gebruik van het vuurwapen niet in alle gevallen alle vormen van gebruik separaat worden aangevinkt in het systeem.
- Van de 2 ongewilde schoten bleek uit analyse dat er 1 tijdens een trainingssituatie is gevallen. Het andere ongewilde schot is tijdens de laadprocedure gevallen. Dit zijn geen

gewelddaanwendingen. Er zijn in 2022 geen ongewilde schoten geweest tijdens het ter hand nemen van het wapen.

- In de categorie ‘anders’ blijkt dat dit ca. 71 procent geweld tegen goederen betreft (zoals het intrappen van een deur of forceren van een raam om een pand binnen te treden). Een nadere duiding hiervan is niet te geven zonder een handmatige analyse van de ruim 5.700 gewelddaanwendingen. Omdat we het toch wenselijk vinden meer inzicht te krijgen, zal in 2023 op deze categorie deze nadere analyse worden uitgevoerd.
- De beanbag is niet gebruikt dit jaar binnen de basispolitiezorg. De vermelding van beanbag bleek een foutieve registratie te zijn.
- In 2022 zijn 21 burgers overleden binnen de context van een politieoptreden. Elf hiervan zijn overleden bij incidenten waarbij de politie geweld heeft aangewend. De overige tien betrokkenen zijn overleden bij (politie gerelateerde) incidenten waar bijvoorbeeld drank-/druggebruik in het spel is, na een achtervolging of bij een aanrijding met een dienstvoertuig. Opgemerkt dient te worden dat uit onderzoek moet blijken in hoeverre er een causaal verband bestaat tussen het overlijden van de burger en het handelen of geweld van de politie. De proportionaliteit en de subsidiariteit van het geweldgebruik door politie wordt in die gevallen in de regel onderzocht door de Rijksrecherche, onder verantwoordelijkheid van het OM. De overige incidenten, voor zover die onder de aanwijzing Taken en inzet van de Rijksrecherche vallen, worden eveneens onderzocht door de Rijksrecherche. Voor deze informatie verwijst de politie dan ook naar het OM.
- Voor het melden van geweld in groepsverband en vooral grotere ME-optredens is in de Ambtsinstructie vastgelegd dat de geweldsmelding wordt gedaan door de meerdere, die de opdracht tot de gewelddaanwending heeft gegeven. Dit houdt in dat de meerdere die last tot het gebruik van geweld heeft gegeven het geweld meldt aan de hovj, alsmede wie het geweld heeft aangewend. Indien de hovj een nadere toelichting nodig heeft of geweld geregistreerd of gemuteerd moet worden, kan hij de individuele gewelddaanwender benaderen. In geval van een registratie krijgen zowel de meerdere als elke individuele gewelddaanwender een beoordeling van de politiechef. Geweld dat buiten de last is aangewend, bijvoorbeeld in een noodweersituatie, wordt afzonderlijk door de betreffende gewelddaanwender gemeld bij de hovj. Bij het interpreteren van de cijfers is men zich ervan bewust geweest dat het niet mogelijk is om in de huidige registratievorm aan te geven hoe vaak een geweldmiddel binnen groepsoptreden is ingezet. Een groepsoptreden is wel vertegenwoordigd binnen de cijfers, maar wordt gezien als 1 incident, met 1 gewelddaanwender en eventueel meerdere individuele geweldmiddelen.

Bij incidenten, binnen groepsverband, waar sprake is van:

- het gebruik van het vuurwapen (niet het ter hand nemen van het dienstpistool, wel het richten, gericht houden of daadwerkelijk schieten);
- het aanwenden van geweld de dood dan wel lichamelijk letsel van meer dan geringe betekenis heeft veroorzaakt;
- en/of de hovj aanleiding ziet om geweld te registreren,

is de afspraak¹⁴ dat er individueel wordt gemeld en geregistreerd en dat deze buiten de collectieve geweldsmelding blijven. Deze gewelddaanwendingen komen dus wél terug in het algemene overzicht c.q. de tabellen in dit hoofdstuk.

3.1.2 Vergelijking cijfers eenheden 2019-2022

In de tabel hieronder wordt weergegeven hoe de cijfers zich ontwikkelen over de periode 2019-2022 voor het totaal aantal incidenten en de ingezette middelen ingezet bij gewelddaanwendingen. Daarbij is

¹⁴ Zie ook <https://intranet.politie.local/downloads/2000/shg-themadag-2021-advies-werkwijze-verantwoorden-geweld-op-last-van-de-meerdere-versie-jun-2022.html>

van belang op te merken dat de cijfers kunnen afwijken van de eerder gepubliceerde cijfers. Dit heeft te maken met de eerdergenoemde overloop over de jaargrens heen.

Tabel 4: Ontwikkeling totaal aantal incidenten over 2019-2022

Eenheid	2019	2020	2021	2022
Staf Korpsleiding	0	1	0	2
Eenheid Noord-Nederland	916	1198	1369	1576
Eenheid Oost-Nederland	1922	2214	2548	3099
Eenheid Midden-Nederland	1441	1494	1547	1970
Eenheid Noord-Holland	1031	998	1140	1344
Eenheid Amsterdam	2096	2245	2314	2502
Eenheid Den Haag	2194	2501	2941	3174
Eenheid Rotterdam	1723	1761	1603	1897
Eenheid Zeeland-West-Brabant	904	1078	1093	1318
Eenheid Oost-Brabant	1455	1640	1611	2003
Eenheid Limburg	779	869	1041	1481
Landelijke Eenheid	216	324	483	478
Politiedienstencentrum	0	13	17	8
Ondersteunende Dienst Politieacademie	1	3	3	4
Totaal	14612	16214	17525	20667

Ter toelichting:

- De totalen in bovenstaande tabel, betreft het totaal aantal unieke incidenten per jaar. Doordat er bij een incident soms meerdere eenheden aanwezig zijn, komt de optelling van het aantal incidenten hoger uit dan het uniek aantal. Feitelijk gaat het om de volgende verschillen: 2019 (+66), 2020 (+125), 2021 (+185), 2022 (+189).

Tabel 5: Ontwikkeling totaal aantal geweldsaanwendingen over 2019-2022

Eenheid	2019	2020	2021	2022
Staf Korpsleiding	0	1	0	2
Eenheid Noord-Nederland	1478	1916	2139	2351
Eenheid Oost-Nederland	3119	3644	4187	4820
Eenheid Midden-Nederland	2392	2456	2565	3201
Eenheid Noord-Holland	1618	1598	1798	2083
Eenheid Amsterdam	3260	3611	3869	3887
Eenheid Den Haag	3370	3888	4645	4803
Eenheid Rotterdam	3086	3201	3050	3455
Eenheid Zeeland-West-Brabant	1587	1824	1822	2193
Eenheid Oost-Brabant	2584	3029	2892	3555
Eenheid Limburg	1292	1506	1802	2561
Landelijke Eenheid	302	457	674	660
Politiedienstencentrum	0	14	19	9
Ondersteunende Dienst Politieacademie	1	3	3	4
Totaal	24089	27148	29465	33584

Tabel 6a: Ontwikkeling totaal aantal ingezette middelen over 2019-2022

Middel	2019	%2019	2020	%2020	2021	%2021	2022	%2022
Fysiek geweld (zonder geweldmiddelen)	16387	59,0%	18330	57,8%	19781	56,7%	21917	56,1%
Handboeien (als geweldmiddel gebruikt)	1124	4,0%	1204	3,8%	1242	3,6%	1238	3,2%
Korte wapenstok	751	2,7%	740	2,3%	780	2,2%	1149	2,9%
Lange wapenstok	352	1,3%	265	0,8%	536	1,5%	518	1,3%

Middel	2019	%2019	2020	%2020	2021	%2021	2022	%2022
Uitschuifbare wapenstok	1747	6,3%	1175	3,7%	1018	2,9%	1529	3,9%
Elektrische wapenstok	7	0,0%	4	0,0%	6	0,0%	3	0,0%
Pepperspray	1440	5,2%	1738	5,5%	1585	4,5%	1063	2,7%
Stroomstootwapen	125	0,4%	135	0,4%	115	0,3%	1112	2,8%
Diensthond	364	1,3%	337	1,1%	200	0,6%	139	0,4%
Inzet beredenen	31	0,1%	8	0,0%	36	0,1%	45	0,1%
Dienstvoertuig	194	0,7%	286	0,9%	271	0,8%	321	0,8%
Waterwerper	-	0,0%	-	0,0%	11	0,0%	17	0,0%
CS-traangas	4	0,0%	1	0,0%	5	0,0%	4	0,0%
Ter hand nemen vuurwapen	3	0,0%	457	1,4%	1155	3,3%	989	2,5%
Vuurwapen	2237	8,0%	2676	8,4%	2254	6,5%	2115	5,4%
Schild	0	0,0%	98	0,3%	290	0,8%	253	0,6%
Spuugmasker	0	0,0%	214	0,7%	718	2,1%	969	2,5%
Anders (vrij tekstveld toelichting hovj)	3016	10,9%	4038	12,7%	4908	14,1%	5716	14,6%
Onbekend	10	0,0%	1	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
Beanbag	3	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	1	0,0%
Totaal	27795	100,0%	31707	100,0%	34911	100,0%	39098	100,0%

Ter toelichting:

- Per 1 januari 2022 is de politie begonnen met het opleiden en in gebruik nemen van het stroomstootwapen. De jaren 2019-2021 betroffen een overbruggingsperiode van 3 pilotteams met zo'n 300 bedienaars stroomstootwapen en in 2022 gedurende de landelijke invoer oplopend naar ruim 15.000 bedienaars die beschikken over het stroomstootwapen. Dat verklaart de lage cijfers¹⁵ over de eerste drie jaren en maakt een vergelijking daarmee niet mogelijk. Zie voor een nadere toelichting op het gebruik van het SSW de toelichting bij tabel 3a.
- In het verleden werd de inzet van de surveillance hond standaard gemeld en geregistreerd. Door ervaringen in de praktijk is destijds een landelijke leercirkel gestart, later uitmondend in de start van het programma 'de Koers Politiehonden' in mei 2022. We zien nu een vermindering met 30 procent van het aantal geweldsaanwendungen waarbij de hond is ingezet.
- Een uitsplitsing van het gebruik van het vuurwapen over de jaren heen leidt tot het volgende beeld:

Tabel 6b: Gebruik vuurwapen over 2019-2022

Gebruik	2019	2020	2021	2022
richten/gericht houden	1976	2224	1650	1499
ongewilde schoten	0	0	3	2
waarschuwingsschoten	138	174	168	133
gerichte schoten	130	92	80	86

Een verklaring voor de afname is niet zonder meer te geven; dat vereist een nadere analyse.

- Zie voor een overige toelichting op de cijfers van 2022, tabel 3.

¹⁵ In 2019 NB in 2019, 2020 en 2021 is als onderdeel van het daar genoemde aantal resp. 2, 5 en 6 keer de schokmodus direct op het lichaam ingezet.

Tabel 7: Ontwikkeling geweldsmutaties en – registraties en relatief aandeel over 2019-2022

Geweldsmutatie/ -registratie	2019			2020			2021			2022		
	Mutatie	Registratie	Relatief	Mutatie	Registratie	Relatief	Mutatie	Registratie	Relatief	Mutatie	Registratie	Relatief
Staf Korpsleiding	0	0		1	0	0,0%	0	0		1	1	50,0%
Eenheid Noord-Nederland	1275	203	13,7%	1744	172	9,0%	1989	150	7,0%	2182	169	7,2%
Eenheid Oost-Nederland	2911	208	6,7%	3269	375	10,3%	3859	328	7,8%	4459	361	7,5%
Eenheid Midden-Nederland	2214	178	7,4%	2239	217	8,8%	2411	154	6,0%	3009	192	6,0%
Eenheid Noord-Holland	1521	97	6,0%	1425	173	10,8%	1676	122	6,8%	1959	124	6,0%
Eenheid Amsterdam	3005	255	7,8%	3336	275	7,6%	3580	289	7,5%	3708	179	4,6%
Eenheid Den Haag	3015	355	10,5%	3504	384	9,9%	4317	328	7,1%	4570	233	4,9%
Eenheid Rotterdam	2448	638	20,7%	2567	634	19,8%	2410	640	21,0%	2845	610	17,7%
Eenheid Zeeland-West-Brabant	1381	206	13,0%	1640	184	10,1%	1608	214	11,7%	1989	204	9,3%
Eenheid Oost-Brabant	2481	103	4,0%	2852	177	5,8%	2752	140	4,8%	3413	142	4,0%
Eenheid Limburg	1210	82	6,3%	1433	73	4,8%	1703	99	5,5%	2461	100	3,9%
Landelijke Eenheid	237	65	21,5%	381	76	16,6%	570	104	15,4%	561	99	15,0%
Politiediensten-centrum	0	0		13	1	7,1%	16	3	15,8%	8	1	11,1%
Ondersteunende Dienst PA	1	0	0,0%	3	0	0,0%	3	0	0,0%	4	0	0,0%
Totaal	21699	2390	9,9%	24407	2741	10,1%	26894	2571	8,7%	31169	2415	7,2%

Ter toelichting:

Als we de trend over de jaren 2019 t/m 2022 beschouwen, zien we dat het aantal incidenten, geweldsaanvullingen en geweldsmutaties stijgen en het aantal geweldsregistraties afneemt. Als we 2022 afzetten tegen 2019 als vergelijkbare jaren (omdat de tussenliggende jaren werden beheerst door de Covid-pandemie), dan is het aantal geweldsregistraties bijna vergelijkbaar in aantal (met tegelijkertijd zo'n 50% toename van het aantal mutaties).

3.2 Dienst speciale interventies (DSI)

De Dienst Speciale Interventies heeft een bijzondere taakstelling binnen de politieorganisatie, waaruit voortvloeit dat de dienst beschikking heeft over aanvullende middelen en bevoegdheden voor het aanwenden van geweld. Wanneer sprake is van een inzet van de DSI worden in veel gevallen geweldsaanvullingen toegepast door meerdere personen, waardoor deze niet goed te vergelijken zijn met de verantwoording zoals die voor de rest van politie wordt uitgevoerd. De aard van de taakstelling maakt ook dat de DSI in absolute zin meer geweld registreert.

Voor het enkel richten en gericht houden van het vuurwapen door het aanhoudings- en ondersteuningsteam (AOT) is een verkorte procedure van toepassing¹⁶. Aan een inzet van het AOT wordt altijd vooraf toestemming gegeven door het bevoegd gezag (i.c. de hoofdofficier van Justitie) en door een politiechef m.b.v. een vooraf besproken operationeel plan. Het richten en gericht houden van het vuurwapen hoort hierbij. Elke inzet wordt door de DSI intern geëvalueerd. Wanneer het richten en gericht

¹⁶ Besluitvorming KMTO 18 november 2020

houden van het vuurwapen volgens de tevoren gemaakte afspraken is gebeurd en er is geen schot gelost, brengt het sectorhoofd geen advies uit. De inzetten/incidenten worden op een verzamelstaat opgenomen en door de politiechef beoordeeld, zonder tussenkomst en advies van de commissie geweldsaanwending. Bij alle andere geregistreerde geweldsaanwendingen of daar waar de casuïstiek aanleiding geeft, volgt DSI volledig het reguliere proces, i.c. via het sectorhoofd, de commissie geweldsaanwending en beoordeling door de politiechef¹⁷.

Tabel 8: Inzetten DSI en gebruik gewelddmiddelen

	2021	2022
Aantal inzetten met 1 of meerdere personen		
Totaal aantal inzetten DSI	1796	1726
Aantal inzetten met gebruik van geweld	774	676
Vuurwapen		
Aantal inzetten richten en gericht houden vuurwapen	612	509
Richten, gericht houden en gebruiken (totaal)	2	14
Richten, gericht houden en gebruiken (uitgesplitst)		
- Bean bag (less lethal)	5	11
- Geweld tegen goed	0	1
- Ongewilde schoten	0	1
- Waarschuwingsschoten	0	1
Stroomstootwapen		
Aantal inzetten met stroomstootwapen schietmodus	21	10
Aantal inzetten met stroomstootwapen stunmodus	4	1
Totaal aantal inzetten met stroomstootwapen	25	11
Fysiek geweld		
Aantal inzetten met fysieke aanhoudingen, naast gebruik vuurwapen (reeds opgenomen bij inzet met vuurwapen)	33	19
Aantal inzetten met fysieke aanhoudingen, waarbij geen vuurwapen is ingezet	137	141
Totaal aantal inzetten met fysieke aanhoudingen	170	160
Politiehond		
Aantal inzetten waarbij AO-hond, naast gebruik vuurwapen, daadwerkelijk is ingezet (reeds opgenomen bij inzet met vuurwapen)	0	2
Aantal inzetten waarbij AOT-hond, die daadwerkelijk is ingezet	0	1
Totaal aantal inzetten met AOT-hond	0	3
Aantal gebruik vuurwapen per individu		
Aantal wapens gericht en gericht gehouden	867	675
Beoordeling geweld		
Aantal zaken beoordeeld	869	695
Beoordeling professioneel	869	695

Ter toelichting

- In de categorieën ‘fysiek geweld’ en ‘politiehond’ wordt dit in een aantal gevallen gecombineerd met de inzet van een vuurwapen. De genoemde aantallen maken v.w.b. het vuurwapengebruik onderdeel uit van de aantallen zoals genoemd in de categorie ‘aantal gebruik vuurwapen per individu’. Als voorbeeld: het vuurwapen gebruikt in combinatie met fysieke aanhouding in 2022 (19 keer) is onderdeel van de eerdergenoemde 675 keer zoals genoemd in de categorie vuurwapen.

¹⁷ Bron: jaarverslag commissie geweldsaanwending LE 2020

- De categorie ‘aantal gebruik vuurwapen per individu’ in 2022 (676) is een ander getal dan 509 in de categorie ‘vuurwapen’; in die laatste categorie gaat het om de inzet van een groep, de eerste categorie is op individueel niveau.
- Onder het richten, gericht houden en gebruiken van een vuurwapen wordt verstaan dat een vuurwapen daadwerkelijk wordt afgevuurd. Hierbij wordt geen onderscheid gemaakt tussen inzet tegen personen of goederen. Ook de inzet van less lethal beanbags en waarschuwingsschoten worden hieronder geschaard.
- Het stroomstootwapen is in 2021 viermaal en in 2022 eenmaal gebruikt met de schokmodus. In alle gevallen ging het om de inzet bij een verward persoon, waarbij de omstandigheden dusdanig waren dat potentieel levensbedreigend gevaar afgewend diende te worden.

3.3 Buitengewoon opsporingsambtenaren

Hoewel externe buitengewoon opsporingsambtenaren (boa's) acteren onder verantwoordelijkheid en gezag van verschillende werkgevers (bijv. de vervoersbedrijven), melden zij hun geweldsaanwendingen bij de politie voor zover zij onder direct toezicht van de korpschef vallen. Praktisch gebeurt dit in de eenheid die uitvoering geeft aan die toezichtstaak van de korpschef. Voor de NS¹⁸ bijvoorbeeld is dat de Landelijke Eenheid (dit volgens interne werkafspraken die per 1 juli 2020 formeel gelden); voor gemeentelijke boa's is dat de regionale eenheid waaronder de gemeente valt.

Beoordeling van deze geweldsaanwendingen wordt, als onderdeel van de zgn. Korpscheftaken, gedaan door de politie; de afhandeling en wijze van leren hiervan is aan de eigen werkgever. De beoordeling vindt plaats aan de hand van de criteria van het wettelijk kader en van vakmanschap (zie voor een stroomschema en het kader bijlage 2 en 3) en leidt vervolgens tot de vaststelling of er sprake is van professioneel of niet-professioneel handelen.

Tabel 9: Overzicht over 2022 van het aantal incidenten waarbij door externe boa's geweld is aangewend en beoordeeld door een politiechef

Eenheid	Totaal aantal incidenten	Aantal te beoordelen geregistreerde geweldsaanwendingen door externe boa's	Aantal oordelen PC professioneel	Aantal oordelen PC niet professioneel	Aantal nog te beoordelen gewelds-registraties
Eenheid Noord-Nederland	15	0			
Eenheid Oost-Nederland	117	1	1		0
Eenheid Midden-Nederland	30	73	58	12	3
Eenheid Noord-Holland	68	3			3
Eenheid Amsterdam	161	5	2	3	0
Eenheid Den Haag	133	5		3	2
Eenheid Rotterdam	1	1			1
Eenheid Zeeland-West-Brabant	15	1			1
Eenheid Oost-Brabant	93	0			
Eenheid Limburg	27	28	22	5	1
Landelijke Eenheid	19	4	3	1	0
Totaal	678	121	86	24	11

Ter toelichting:

- De opgave van bovenstaande cijfers is gebaseerd op de registratie van deze incidenten door de zogenaamde ‘direct toezichthouder’ bij elke eenheid. In de praktijk blijkt echter dat ook anderen soms dergelijke registraties uitvoeren. Omdat zij niet bekend zijn als registrator, komen die registraties niet terug in deze tabel en de tabel hieronder met de ontwikkeling over de jaren heen. Het effect daarvan is dat deze cijfers meelopen in de aantallen voor de politie zoals getoond in par.

¹⁸ De Boa's van de Nederlandse Spoorwegen registreren volgens een eigen systeem.

3.1. Het totaal van de eenheden telt op tot 679, terwijl in het totaal 678 is aangegeven. De oorzaak daarvan is dat één incident tot een registratie in zowel Midden-Nederland heeft geleid als in Oost-Brabant. Uiteindelijk is het als één incident afgedaan.

- Onder incident wordt verstaan een situatie waarin één of meerdere externe boa's betrokken zijn en één of meerdere keren geweld hebben aangewend.
- Boa's die handboeien gebruiken moeten dit melden omdat voor de boa's handboeien gekwalificeerd waren als gewelddmiddel. Dit levert een i8 op. (NB. Per 1 januari 2023 zijn de handboeien gekwalificeerd als vrijheidsbeperkend middel (zoals dat ook geldt voor politieambtenaren) en levert gebruik van de handboeien door een boa niet meer per definitie een geweldsaanwending op.)
- De beoordeling door de politiechef van de geweldsaanwending door de externe boa's (niet zijnde van de NS) laat het bovenstaande beeld zien. Slechts een beperkt aantal geweldsaanwendingen leiden tot een geweldsregistratie. Daarvan is van het inmiddels aantal beoordeelde geweldsregistraties ca. 20% als niet professioneel beoordeeld. Het is aan de werkgever om met de desbetreffende boa hierover in gesprek te gaan.
- De bovenstaande tabel toont de incidenten exclusief het aandeel van de NS. Zij registreren volgens een eigen systeem en hun totaal telt mee bij het totaal van de Landelijke Eenheid. In 2022 ging het om 1.770 incidenten waarbij geweld is aangewend.

Ter nadere toelichting hierop:

- In 2022 is door de boa's van de afdeling Veiligheid & Service van de NS 2.810 maal geweld toegepast en gemeld. Van dit totaal aantal meldingen werd 2.594 keer (92,3%) beoordeeld dat het toegepaste geweld rechtmatig was en dat het optreden voldeed aan de eisen van subsidiariteit en proportionaliteit en met voldoende vakmanschap werd opgetreden. Van het totaal aantal meldingen voldeed 7,7% (216) niet aan de eisen van subsidiariteit, proportionaliteit of vakmanschap, of werd niet opgetreden in de rechtmatige uitoefening van de bediening (bijv. de boa was niet bevoegd voor het feit).
- T.a.v. dat laatste is door de teammanager (of in een incidenteel geval door de hovj) met de desbetreffende boa's gesproken en feedback gegeven (kleine leercirkel). Verder vindt jaarlijks overleg plaats met afdeling opleidingen van de NS en worden opvallende trends besproken. Het onderwerp geweld is verder een jaarlijks terugkerend agendapunt tijdens het jaargesprek met de werkgevers (grote leercirkel).
- Het toegepaste geweld bestond uit fysiek geweld, het aanleggen van handboeien of een combinatie daarvan. In totaal werden 969 keer de handboeien aangelegd.
- De bovenstaande tabel is ook exclusief de boa's van werkgevers die onder direct toezicht staan van de politiechef van de landelijke eenheid. Het gaat hier om de werkgevers: Arriva OV, Connexion OV, DVO, EBS, Keolis NL en ProRail. Bij deze werkgevers is in 2022 206 maal geweld toegepast en gemeld. Van dit totaal aantal meldingen voldeed 16,5% (33) niet aan de eisen van subsidiariteit, proportionaliteit of vakmanschap, of werd niet opgetreden in de rechtmatige uitoefening van de bediening (bijv. de boa was niet bevoegd voor het feit).

Tabel 10a: Ontwikkeling aantal incidenten waarbij boa's betrokken zijn geweest over 2019-2022

Eenheid	2019	2020	2021	2022
Eenheid Noord-Nederland	0	15	15	15
Eenheid Oost-Nederland	0	0	31	58
Eenheid Midden-Nederland	62	49	52	30
Eenheid Noord-Holland	33	49	84	68
Eenheid Amsterdam	8	63	99	161
Eenheid Den Haag	23	93	177	133
Eenheid Rotterdam	0	3	0	1
Eenheid Zeeland-West-Brabant	8	13	5	15
Eenheid Oost-Brabant	-	-	21	93
Eenheid Limburg	23	29	29	27
Landelijke Eenheid	0	9	1	19
Totaal	157	323	514	619

Ter toelichting:

- Het bovenstaande overzicht toont de ontwikkeling van de incidenten waarbij boa's betrokken zijn geweest over de jaren heen. Dit is exclusief de cijfers van de boa's van de afdeling Veiligheid & Service van de NS en de overige werkgevers die onder direct toezicht staan van de politiechef van de landelijke eenheid. De ontwikkeling laat een stijgende lijn zien die veroorzaakt wordt door een verhoging van de meldingsbereidheid van boa's.
- Kijkend naar de cijfers voor de NS en de overige werkgevers (die we pas vanaf 2021 inzichtelijk maken en met de gegevens waarover we kunnen beschikken), zien we daar de onderstaande ontwikkeling.

Tabel 10b: Ontwikkeling cijfers NS over 2021-2022

Externe boa's	2021	2022
Incidenten	1550	1770
Melding geweldsaanwending	2765	2810
Beoordeling		
- professioneel	2588	2594
- niet professioneel	177	216
Inzet handboeien als gewelddmiddel	870	969

Tabel 10c: ontwikkeling cijfers externe werkgevers over 2021-2022

Externe Boa's	2021	2022
Melding geweldsaanwending	212	206
Beoordeling		
- professioneel	200	173
- niet professioneel	12	33

3.4 Advisering door het sectorhoofd

Nadat een geweldsregistratie is opgemaakt, adviseert het sectorhoofd de politiechef. In zijn advies toetst hij het handelen aan de hand van onderstaande criteria:

- Wettelijk kader
 - Rechtmatig gehandeld
 - Doel rechtvaardigt toegepaste geweld
 - Vooraf gewaarschuwd
 - Subsidiair
 - Proportioneel
 - Afgifte gewelddmiddel, training ambtenaar, toepassing geweld cf. regelgeving (m.n. Ambtsinstructie)
- Vakmanschap t.a.v. optreden
 - Respectvol
 - Voorspelbaar en betrouwbaar
 - De-escalerend
 - Zorgvuldig
 - Moedig, maar niet overmoedig

De toetsing aan de hand van bovenstaande criteria door het sectorhoofd leidt tot een advies aan de politiechef hoe het aangewende geweld te beoordelen.

3.5 Advisering door commissie geweldsaanwending

Nadat het sectorhoofd advies heeft uitgebracht wordt de commissie geweldsaanwending om advies gevraagd. Bij elke eenheid is een commissie geweldsaanwending ingesteld als onderdeel van het beoordelingsproces door de politiechef. De commissie behandelt de geweldsregistraties en kent daarin een drietal werkwijzen:

- een voorzittersadvies. De voorzitter adviseert aangaande de geweldsaanwending, daarin bijgestaan door de secretaris, zonder de overige commissieleden te raadplegen.
- een commissieadvies na schriftelijke raadpleging. De secretaris maakt, indien gewenst in overleg met de voorzitter, een conceptadvies op en legt dit, met de beschikbare stukken, voor aan de commissieleden, die daarop schriftelijk reageren. Dit advies dient door minimaal 5 leden, waaronder in ieder geval het lid dat niet is aangesteld als ambtenaar van politie (vanuit burgerperspectief toetsend), tot stand te komen.
- een commissieadvies na mondeling overleg.

De commissie toetst de geweldsaanwending aan dezelfde criteria als het sectorhoofd (zie par. 3.4). Vervolgens stelt de commissie een advies op aan de politiechef over de geweldsaanwending en hoe deze te beoordelen. Zo nodig bevat het advies aanbevelingen op thema's als:

- reactie naar burger
- versterking kennis/vaardigheden individueel/collectief (team-eenheid-korps)
- lering trekken uit (w.o. aanpassen beleid of mogelijk wet-/regelgeving)
- in- en externe communicatie
- anders

Het landelijke programmateam Stelsel Geweldsaanwending houdt periodiek landelijk overleg met de voorzitters en secretarissen en houdt jaarlijks themadagen waarbij aandachtspunten n.a.v. casuïstiek worden besproken. Dit ter bevordering van de kwaliteit en uniformiteit van hun werkzaamheden.

In 2023 gaan vertegenwoordigers van het programmateam Stelsel Geweldsaanwending op bezoek bij de commissies geweldsaanwending van de eenheden. In eerste aanleg zijn de bezoeken bedoeld om als toeschouwer iedere commissievergadering bij te wonen en van hen te leren. Daarnaast is er ruimte om te praten over het proces van afhandeling. Dit om het proces verder te optimaliseren.

3.6 Beoordeling door politiechef

Rekening houdend met de adviezen van het sectorhoofd en de commissie beoordeelt de politiechef (PC) of de geweldsaanwending voldoet aan het wettelijk kader en eisen van vakmanschap.

Tabel 11: Overzicht beoordeling politiechef inzake geweldsaanwendungen over 2022¹⁹

Eenheid	Aantal incidenten 2022	Aantal geweldsregistraties 2022	Totaal aantal te beoordelen geweldsregistraties	Totaal aantal beoordeelde geweldsregistraties	Aantal oordelen PC professioneel	Aantal oordelen PC niet professioneel	Aantal nog te beoordelen geweldsregistraties
Staf Korpsleiding	2	1	1				
Eenheid Noord-Nederland	1576	160	60	23	19	4	37
Eenheid Oost-Nederland	3099	341	445	349	327	22	96
Eenheid Midden-Nederland	1970	221	180	65	57	8	115
Eenheid Noord-Holland	1344	164	172	73	61	12	99
Eenheid Amsterdam	2502	141	233	193	143	50	40
Eenheid Den Haag	3174	233	381	311	231	80	70
Eenheid Rotterdam	1897	611	611	429	397	32	182
Eenheid Zeeland-West-Brabant	1318	204	204	157	139	18	47
Eenheid Oost-Brabant	2003	147	241	210	199	11	31
Eenheid Limburg	1481	100	136	87	70	17	49
Landelijke Eenheid	478	128	150	111	99	12	39
Politiedienstencentrum	8	1	1				
Ondersteunende Dienst Politieacademie	4	0	0				0
Totaal	20667	2452	2815	2008	1742	266	805

Ter toelichting:

- De bovenstaande tabel geeft aan het aantal collega's wiens geweldsaanwending door de politiechef is beoordeeld en wat het oordeel was.
- De cijfers hebben betrekking op beoordeling door de politiechef van geweldsaanwendungen van collega's die onder zijn verantwoordelijkheid vallen. De peildatum van deze cijfers is 31 december 2022.
- Onderdeel van deze opgave is een overloop van zaken uit 2021 (zoals dat straks ook zal gelden voor zaken uit 2022 die voor wat betreft de beoordeling overlopen naar 2023). Dat maakt dat er een verschil zit tussen het aantal geweldsregistraties (zoals in tabel 2 opgenomen) en het bovenstaande aantal te beoordelen geweldsregistraties. Bovendien is een deel van de zaken nog in behandeling (die vervolgens weer terugkomen in de rapportage over 2023).
- De afdoening van de geweldsregistraties van de stafkorpsleiding en het politiedienstencentrum (beide 1) zijn volgens de standaard werkwijze afgedaan door de politiechef van de eenheid waar de betreffende medewerker actief is geweest ten tijde van de geweldsaanwending. Dat verklaart waarom niet nog sprake is van 807, maar van 805 resterende beoordelingen.
- De verklaring van het hoge aantal nog te beoordelen geweldsregistraties is gelegen in o.a. het feit dat er soms meer tijd nodig is voor de beoordeling, capaciteitsgebrek bijvoorbeeld als gevolg van uitval door ziekte, nadere vragen vanuit de commissie die extra tijd kosten. De doorlooptijd raakt aan de eerdere constatering van het KMTO en in het onderzoek van Otto Adang dat de doorlooptijd moet worden verbeterd. Het is daarom ook een doelstelling van het programma Stelsel Geweldsaanwending.

¹⁹ Het verschil in aantal geweldsregistraties en te beoordelen geweldsregistraties binnen de eenheid Noord-Nederland heeft betrekking op gebruik van het vuurwapen voor afschot van wilde en overige dieren.

Tabel 12: Ontwikkeling beoordelingen geweldsregistraties over 2021-2022

Eenheid	2021					2022				
	Totaal aantal beoordeelde geweldsregistraties	Aantal oordelen PC professioneel	% prof.	Aantal oordelen PC niet professioneel	% niet prof.	Totaal aantal beoordeelde geweldsregistraties	Aantal oordelen PC professioneel	% prof.	Aantal oordelen PC niet professioneel	% niet prof.
Eenheid Noord-Nederland	81	81	100,00%	0	0,00%	23	19	82,61%	4	17,39%
Eenheid Oost-Nederland	342	322	94,15%	20	5,85%	349	327	93,70%	22	6,30%
Eenheid Midden-Nederland	160	144	90,00%	16	10,00%	65	57	87,69%	8	12,31%
Eenheid Noord-Holland	99	87	87,88%	12	12,12%	73	61	83,56%	12	16,44%
Eenheid Amsterdam	207	174	84,06%	33	15,94%	193	143	74,09%	50	25,91%
Eenheid Den Haag	413	332	80,39%	81	19,61%	311	231	74,28%	80	25,72%
Eenheid Rotterdam	567	531	93,65%	36	6,35%	429	397	92,54%	32	7,46%
Eenheid Zeeland-West-Brabant	128	110	85,94%	18	14,06%	157	139	88,54%	18	11,46%
Eenheid Oost-Brabant	94	91	96,81%	3	3,19%	210	199	94,76%	11	5,24%
Eenheid Limburg	61	56	91,80%	5	8,20%	87	70	80,46%	17	19,54%
Landelijke Eenheid	127	120	94,49%	7	5,51%	111	99	89,19%	12	10,81%
Totaal	2279	2048	89,86%	231	10,14%	2008	1742	86,75%	266	13,25%

3.7 VIK

3.7.1 Cijfers 2022

Een incident waarbij geweld is aangewend door een politieambtenaar, kan leiden tot:

- Klachten²⁰ van burgers over optreden
- Strafrechtelijk onderzoek door Rijksrecherche of VIK i.o.v. OM
 - naar aanleiding van een kennisgeving van politie aan OM o.g.v. de Ambtsinstructie. Sinds 1 juli 2022 kan niet alleen een regulier opsporingsonderzoek maar ook een feitenonderzoek (511a Strafvordering) worden ingesteld.
 - naar aanleiding van een aangifte, of
 - ambtshalve.
- Oriënterend onderzoek in opdracht van het bevoegd gezag.
- Disciplinair onderzoek in opdracht van het bevoegd gezag.

²⁰ Ten aanzien van klachten geldt dat wordt uitgegaan van de gegevens zoals ingevuld door klachtbehandelaren. Uit analyse bleek dat niet altijd correct geregistreerd wordt. De kwaliteit van deze registratie is verbeterd. Onderdeel daarvan is het beter invullen van de klachtrubriek. Vorig jaar was 12% van de in de eerste of tweede fase afgehandelde klachten niet voorzien van een klachtrubriek. Voor 2022 was dit percentage 6% van het in totaal 9031 afgehandelde klachten door de politie. Het is onbekend hoeveel van deze 535 klachten betrekking hadden op geweld.

Tabel 13a: Overzicht onderzoeken en maatregelen door VIK en/of OM n.a.v. geweldsaanwendingen over 2022

Eenheid	Disciplinaire onderzoek naar geweldsaanwending	Disciplinaire maatregel n.a.v. disciplinair onderzoek naar geweldsaanwending	Geweldsaanwending die strafrechtelijk worden onderzocht		Geen vervolging door OM	Nog in onderzoek bij OM	Strafrechtelijk onderzoek geleid tot vervolging	
			n.a.v. aangiften	ambts-halve				feiten-onderzoek (511a Sv)
Staf Korpsleiding	0	0	0	0	0	0	0	
Eenheid Noord-Nederland	3	geen besluit	16	1	6	10	7	onbekend
Eenheid Oost-Nederland	1	0	9	0	0	31	8	0
Eenheid Midden-Nederland	1	1	21	0	0	14	7	0
Eenheid Noord-Holland	1	geen besluit	18	1	7	2	17	onbekend
Eenheid Amsterdam	2	1	22	1	11	18	10	0
Eenheid Den Haag	4	nog geen besluit	41	2		22	21	0
Eenheid Rotterdam	5	4	63	1	1	42	10	0
Eenheid Zeeland-West-Brabant	1	0	17	5	3	21	4	0
Eenheid Oost-Brabant	1	1	12	0	1	8	2	0
Eenheid Limburg	0	0	23	0	0	8	15	0
Landelijke Eenheid	0	0	5	0	0	5	0	0
Politiedienstencentrum	0	0	1	1		2	0	0
Ondersteunende Dienst Politieacademie								
Totaal	19	7	248	12	29	183	101	0

Ter toelichting:

- Het onderzoek naar de aangiften betreft het aantal collega's, niet het aantal unieke incidenten.
- De kolom feitenonderzoek geeft inzicht over de cijfers vanaf 1 juli. Deze kolom is nieuw t.o.v. de tabel in de rapportage over 2021. Per 1 juli 2022 is de Wet geweldsaanwending opsporingsambtenaar in werking getreden. Na een geweldsaanwending kan de OvJ een feitenonderzoek (511a Sv) gelasten. Het feitenonderzoek is, anders dan een opsporingsonderzoek, gericht op de vraag of het geweldgebruik in overeenstemming met de geweldsinstructie is geweest, en dus niet gericht op de vraag of de opsporingsambtenaar een strafbaar feit heeft gepleegd. De opsporingsambtenaar is in dit onderzoek geen verdachte, maar heeft wel de rechten van een verdachte (wijziging art. art. 27 lid 3 Sv).
- Maatregelen n.a.v. disciplinaire onderzoeken.

Tabel 13b: Overzicht maatregelen in 2022 n.a.v. 15 disciplinaire onderzoeken

Maatregel	Aantal
Schriftelijke berisping	6
Inhouden verlof	2
Voorwaardelijk ontslag	1
Wel plichtsverzuim, geen straf	1
Totaal	10

Ter toelichting:

Het bovenstaande gaat over zaken waarvan het besluit in 2022 is uitgereikt, m.a.w. het kan zijn dat de gedraging voor 2022 heeft plaatsgevonden of dat het disciplinair rapport voor 2022 is afgerond. En verder betreft het zaken waarin één integriteitsschending (lees de 1e verweten gedraging) geweld betreft. Het kan dus zijn dat er meerdere gedragingen worden verweten zoals het opmaken van een vals proces-verbaal en dat al de verweten gedragingen tezamen leiden tot de opgelegde straf.

- Inzicht kan worden gegeven in het aantal gestarte strafrechtelijke onderzoeken bekend bij VIK, niet de afloop zoals cijfers over wel/geen vervolging en/of veroordeling. Dit is onderdeel van de deelopdracht 'samenwerking met OM'. Hierover loopt het gesprek en mogelijk dat vanaf 2023 dit wel is op te nemen in de rapportage.
- Rapportage over de onderzoeken die zijn gestart en afgerond of nog lopende zijn bij de Rijksrecherche is een verantwoordelijkheid die bij de Rijksrecherche ligt. Om die reden is dat niet in deze tabel opgenomen.
- De cijfers uit deze tabel kunnen deels een ander beeld geven dan bij de eenheid beschikbaar is. De oorzaak daarvan is dat het landelijke systeem om te registreren, Delta, nog niet optimaal wordt benut. Het komende jaar zal hier extra inzet op worden gepleegd vanuit VIK Korpsstaf om dat te verbeteren.

Tabel 14: Overzicht over 2022 inzet gewelddmiddelen door een betrokkene en het aantal afgehandelde klachten of onderzoeken die als gevolg daarvan bij c.q. met medewerking van VIK lopen

Gewelddmiddelen	Afgehandelde klachten
Diensthond	16
Fysiek met als subcategorieën	
- Fysiek	307
- Fysiek geweld – duwen	83
- Fysiek geweld – naar de grond	42
- Fysiek geweld – hoofdcontroletechniek	8
- Fysiek geweld – schildprocedure	3
- Fysiek geweld – schoppen	18
- Fysiek geweld – slaan	166
Handboeien met als subcategorieën	
- Handboeien	37
- Handboeien – niet locken	0
- Handboeien – te strak	26
Pepperspray	13
Stroomstootwapen	22
Vuurwapen	12
Wapenstok	48
Totaal	720

Ter toelichting²¹:

- Een klacht kan betrekking hebben op meerdere vormen van geweldsaanwendungen (bijvoorbeeld zowel op slaan als duwen). Hierdoor kunnen de afzonderlijke aantallen opgeteld hoger uitvallen dan de (sub)totalen. Bij de totalen wordt namelijk ont dubbeld, en dus het aantal unieke klachten geteld.

²¹ Voor de tabellen 14 t/m 18 is als peildatum 17 januari 2023 gehanteerd.

- De zogenaamde “hoofdcontrole” is één van de controletechnieken die onderdeel uitmaken van de lessen in het kader van de RTGP en van de jaarlijkse, door de politiemedewerkers af te leggen, toets AZV (aanhoudings- en zelfverdedigingsvaardigheden) binnen de RTGP.
- Onder schildprocedure wordt verstaan een procedure waarbij politieagenten zich door middel van schilden afschermen van een persoon. Ze kunnen de persoon vervolgens op een veilige manier klemzetten en aanhouden. Door de inzet van de schilden kan de persoon zich niet goed bewegen en ook niet uithalen met bijvoorbeeld een mes. De schildprocedure wordt toegepast als de kans groot is dat bij een (reguliere) aanhouding de persoon zelf, omstanders en/of politiemensen gewond raken.

3.7.2 Vergelijking cijfers 2019-2022

Tabel 15: Ontwikkeling totaal aantal ontvangen klachten over 2019-2022

Eenheid	2019	2020	2021	2022
Eenheid Amsterdam	59	62	71	93
Eenheid Den Haag	61	56	60	119
Eenheid Limburg	37	39	27	31
Eenheid Midden-Nederland	71	74	82	73
Eenheid Noord-Holland	31	38	35	33
Eenheid Noord-Nederland	40	55	62	88
Eenheid Oost-Brabant	33	48	49	59
Eenheid Oost-Nederland	56	69	91	79
Eenheid Rotterdam	108	132	166	127
Eenheid Zeeland-West-Brabant	54	53	63	53
Landelijke eenheid	11	15	20	28
Staf korpsleiding			1	0
Ondersteunende dienst Politieacademie			0	1
Politiedienstencentrum			0	3
Totaal	561	641	727	787

Tabel 16: Ontwikkeling totaal aantal afgehandelde klachten naar middel over 2019-2022

Middel	2019	2020	2021	2022
Diensthond	21	15	16	16
- Diensthond	21	15	16	16
Fysiek	488	546	613	606
- Fysiek	212	303	330	307
- Fysiek geweld, duwen	89	81	94	83
- Fysiek geweld, naar de grond	57	59	51	42
- Fysiek geweld, hoofd controletechniek	14	11	7	8
- Fysiek, schildprocedure				3
- Fysiek geweld, schoppen	15	26	11	18
- Fysiek geweld, slaan	124	102	142	166
Handboeien	63	81	86	62
- Handboeien	42	46	50	37
- Handboeien, niet locken	1			0
- Handboeien, te strak	21	37	36	26
Pepperspray	6	16	9	13
- Pepperspray	6	16	9	13
Stroomstootwapen				22
- Stroomstootwapen				22
Vuurwapen	9	21	22	12

Middel	2019	2020	2021	2022
- Vuurwapen	9	21	22	12
Wapenstok	24	11	15	48
- Wapenstok	24	11	15	48
Totaal	560	633	718	720

Tabel 17: Aantal afgehandelde klachten per fase over de periode 2019-2022

	2019	2020	2021	2022
Aannemen fase	65	69	54	43
Eerste fase	471	533	633	666
Tweede fase	24	31	31	11
Totaal	560	633	718	720

Tabel 18: Resultaten afgehandelde klachten tweede fase over de periode 2019-2022²²

	2019	2020	2021	2022
Geen oordeel	1	1	2	
Geen standpunt	3	2	2	1
Gegrond	1	6	7	
Niet van toepassing	1	1		1
Ongegrond	16	20	18	3
Onterecht	3	2	1	6
Terecht		1		1
Totaal	24	31	31	11

Ter toelichting op tabel 17 en 18:

- De aannemen fase is de fase waarin de ontvankelijkheid van de klacht wordt vastgesteld.
- De eerste fase, ook wel de bemiddelingsfase genoemd, is de fase waarin de politie er met de klager samen probeert uit te komen. Als in deze fase sprake is van een samenloop met andere procedures (denk bijv. aan aangifte) kan de klachtbehandeling (al dan niet tijdelijk) worden gestopt.
- De tweede fase is de fase dat de klager niet tevreden is met de uitkomst van de eerste fase en een oordeel vraagt van de politiechef, die daarvoor een advies vraagt aan de onafhankelijke klachtencommissie. De burgemeester en de hoofdofficier worden ook gevraagd om advies.

²² Een klacht kan uit verschillende onderdelen bestaan, en daardoor meerdere resultaten kennen. De aantallen per resultaat tellen daarom niet altijd op tot het totaal. Normaliter zijn bij de tweede fase de resultaten gegrond, ongegrond en geen oordeel mogelijk. Zoals te zien in de tabel zijn er echter ook resultaten geregistreerd die passen bij de eerdere fasen. De werkgroep registratie en monitoring zet zich in om de transparantie evenals de kwaliteit van registraties te verbeteren.

4. Wetenschappelijke onderzoeken 2022-2023

4.1 Afgeronde onderzoeken 2022

In 2022 is een aantal wetenschappelijke onderzoeken verschenen dat betrekking heeft op geweldsaanwendingen door de politie. Hieronder wordt voor elk van die onderzoeken kort geschetst wat de conclusies en aanbevelingen waren.

- Evaluatieonderzoek tranche I. Dit evaluatieonderzoek is in 2021 gestart en is uitgevoerd door Otto Adang, Bas Mali, e.a. (Politieacademie) i.s.m. de rijksuniversiteit Groningen. Doel was inzicht te verkrijgen in de huidige stand van zaken met betrekking tot Tranche I van de SHG. Het evaluatierapport bevat een groot aantal concrete en waardevolle aanbevelingen voor de verdere ontwikkeling van het verantwoord en leren van geweld. Deze aanbevelingen sluiten aan bij de vastgestelde Korpsvisie Leren en Ontwikkelen.

Het evaluatierapport laat zich op hoofdlijnen samenvatten in de volgende drie aanbevelingen:

- **Behandel geweldsaanwending als een strategisch belangrijk thema**
Ieder geweldgebruik door de politie (hoe rechtmatig en professioneel ook) raakt direct aan het gezag en de legitimiteit van de politie. Geweldgebruik is dan ook een strategisch belangrijk thema voor de politie. Dit vraagt om een duidelijk commitment van voornamelijk de hogere regionen van de politieorganisatie op het proces van melden, registreren, beoordelen en leren van geweld.
- **Faciliteer het nieuwe proces beter**
Besteed meer aandacht aan een goede facilitering voor alle actoren binnen het nieuwe proces. Niet alleen qua tijd, maar ook qua kennis en middelen. Hiervoor worden in het evaluatierapport concrete aanbevelingen gedaan, waarvan de uitvoering in gang gezet wordt door het programmteam Stelsel Geweldsaanwending en die ook opgenomen zijn in het nieuwe programmaplan 'Beter verantwoord en leren van geweld'.
- **Borg het nieuwe proces beter**
Verbeter de informatiepositie van alle betrokkenen in het proces rondom het melden van geweld. Maak jaarverslagen niet vrijblijvend en geef ook toelichting op de gepubliceerde cijfers. Borg het leerproces beter t.b.v. de continuïteit van leercirkels. Beschrijf het proces van melden van geweld in geval van grootschalig optreden uitgebreider zodat dit meer helderheid geeft aan alle actoren.

Het onderzoeksrapport 'Verantwoord en leren. Evaluatieonderzoek melden, registreren, beoordelen en leren van geweldsaanwending' is op 17 oktober 2022 gepubliceerd. In reactie op het evaluatieonderzoek is een beleidsreactie opgesteld en zijn de aanbevelingen onderdeel van een congres geweest in januari 2023. De aanbevelingen en conclusies uit het rapport evenals de input die is opgehaald op het congres zullen dienen als leidraad ter verdere verbetering van het proces van verantwoord en leren van geweld.

- Onderzoek 'Fatale politie-incidenten: patronen bij fatale incidenten binnen de context van politieoptreden'. Dit onderzoek is in 2022 gepubliceerd door Bureau Beke. Het onderzoek laat zien dat de meerderheid van de mensen die om het leven komen in de context van politieoptreden betrekkelijk jonge mannen zijn, veelal met een lage sociaaleconomische status, dikwijls met een escalerende historie van betrokkenheid bij strafrechtelijke of openbare-orde incidenten, vaak met een geschiedenis van overmatig gebruik van alcohol en/of drugs en meer dan gemiddeld met een (niet-westerse) migratieachtergrond. Al met al gaat het in meerderheid om kwetsbare personen en vertonen vier op de vijf van hen onbegrepen gedrag tijdens het politievoorval.
- Onderzoek 'Blaffende honden bijten soms...: Onderzoek naar de waarde van de surveillancehond voor de politietaak'. Het onderzoeksrapport is intern opgeleverd in februari 2022 en bevat waardevolle inzichten en aanbevelingen voor de verdere ontwikkeling van het vakmanschap van de hondengeleiders. Naast het feit dat veel van de uitkomsten passen in de lijn van het nieuwe

programmaplan 'Beter verantwoord en leren van geweld' (programmamateam Stelsel Gewelddaanwending), sluiten de uitkomsten en aanbevelingen uit de onderzoeksrapportage ook naadloos aan bij de eerder toegepaste landelijke leercirkel, later uitmondend in de start van het programma 'de Koers Politiehonden' in mei 2022.

- Onderzoek 'Geweld en politieteams'. Een deel-publicatie binnen het onderzoek 'geweld en politieteams', geschreven door Laura Keesman (UvA) gaat over hoe agenten op informele wijze video's van politieoptreden bekijken en onderling delen en daarop reageren. De motivatie hiervoor is tweeledig; enerzijds ter reflectie onder collega's en maar anderzijds ook om geleerde toepassingen te bevestigen. Keesman beschrijft in dit onderzoek hoe dit ook raakt aan een element van leren binnen de politiecultuur. De video's die bekeken worden gaan zowel over geweldsincidenten waarbij dienders zelf betrokken waren als 'incidenten waarbij collega's betrokken waren. Een volgend deelonderzoek richt zich op de toestanden flight, fight, freeze in geweldssituaties. Bij de laatste wordt gekeken naar het doorbreken van de freeze reactie.
- Onderzoek 'Less lethal weapons'. Dit onderzoek, uitgevoerd door Jaap Timmer en Henk Ferwerda, richt zich op mogelijke aanvullende (geweld)middelen voor de Mobiele Eenheid. Aanleiding voor het onderzoek zijn de recent uit de hand gelopen demonstraties zoals die op 19 november 2021 in Rotterdam. De focus van het onderzoek ligt op een aantal actuele zaken zoals de polarisatie in de maatschappij, de georganiseerdheid van gewelddadige demonstranten, de mate van geweld dat wordt gebruikt richting de politie (bijv. het gooien van extreem zwaar illegaal vuurwerk) en de werking van social media. De kernvraag is: 'Zijn de omstandigheden waarin we werken de afgelopen jaren veranderd? En hebben we aanvullende middelen nodig om die omstandigheden veilig het hoofd te bieden?' Het toevoegen van gewelddmiddelen moet altijd zeer zorgvuldig worden gewogen.

4.2 Lopende en voorziene onderzoeken 2022 e.v.

Ook in 2023 is voorzien dat een aantal onderzoeken zullen worden gepubliceerd. Hieronder een korte opsomming en beschrijving van elk van die voorziene onderzoeken. Tevens zijn in deze lijst onderzoeken opgenomen die al eerder zijn gepubliceerd en mogelijk relevant kunnen zijn voor GDPA maar vanwege capaciteitskrapte nog niet eerder geadresseerd konden worden.

- 'Met gepast geweld. Politiegeweld in Nederland in 2016'. In hoeverre zijn aard en omvang van politiegeweld in 2016 veranderd ten opzichte van 2000, 2005 en 2010, welke mogelijke verklaringen zijn er voor die veranderingen en welke implicaties heeft dat voor de registratie, geweldsinstructie, opleiding en training? (29-06-2020 Politie & Wetenschap)
- Promotieonderzoek 'Groepsgeweldplegers en groepsgeweld. De rol van individuele kenmerken'. Wat is de rol van persoonskenmerken in (het deelnemen aan) publiek geweld? (29-09-2020 Universiteit Leiden Tom van Ham)
- 'Police Lethal Force and Accountability'. Een internationaal vergelijkend onderzoek met behulp van openbare bronnen naar het verzamelen, vastleggen en openbaar maken van gegevens over het gebruik van geweld door de politie. (11-02-2021 Open Society Foundations / Oak Foundations Project Toward a lethal force)
- 'Luisteren naar burgers na gewelddaanwending'. Is het, mede gelet op mogelijke juridische gevolgen, mogelijk, en zo ja: op welke wijze, om een hoorrecht van de betrokken burger bij het interne beoordelingsproces door de commissies gewelddaanwending bij de politie in te richten? (16-12-2021 WODC Universiteit Utrecht)
- 'Het fenomeen vechtafspraken: 4 jaar later'. Onderzoek naar de profielen van de deelnemers, kenmerken van de vechtgroepen en - nieuwe ontwikkelingen t.a.v. - het fenomeen vechtafspraken. Wat zijn de profielen van deelnemers aan vechtafspraken, wat zijn kenmerken van de vechtgroepen waarin zitten zij, en heeft het fenomeen vechtafspraken zich ontwikkeld en zo ja, op welke manier? (26-04-2022 Politie & Wetenschap Bureau Beke)
- 'Beïnvloed geweld. Evaluatie Wet middelengebruik bij geweldplegers WMG'. Wat heeft de wetgever met de WMG beoogd en op welke wijze wordt verondersteld dat dit doel/deze doelen kunnen worden bereikt? (28-02-2022 WODC Bureau Beke)

- Wetenschappelijk artikel 'Agressie tegen politiemedewerkers en omgang met burgers: wederkerige beïnvloeding of gemeenschappelijke oorzaken?'. In deze studie wordt onderzocht in hoeverre agressie-ervaringen van politiemedewerkers samenhangen met hun geduld met burgers en gebruik van geweldsmiddelen. Daarbij wordt de geldigheid van twee verklaringen getest: dat agressie-ervaringen en de omgang met burgers elkaar wederkerig beïnvloeden en dat ze gemeenschappelijke oorzaken hebben. (13-04-2022 VU Amsterdam Lisa van Reemst Tamar Fischer Frank Weerman)
- 'Verkenning gevolgen van het werken met AI'. Het doel van deze verkenning is om op basis van literatuuronderzoek en gesprekken met experts een beeld te schetsen van de mogelijke menselijke en organisatorische gevolgen van het steeds meer werken met AI-technologie. (29-03-2022 Politie TNO)

Andere onderzoeken die nog lopen met mogelijke relevantie voor het programma Stelsel

Geweldsaanwending:

- P&W: "Welke politie is nodig in de omgang met nieuwe demonstranten? Een onderzoek naar de betekenis van de inzet en ervaringen van de Mobiele Eenheid bij de ordeverstoringen in 2021" (Call 2021). Wat zijn de recente ontwikkelingen in de aard, omvang, achtergrond en gevolgen van demonstraties en grootschalige verstoringen van de openbare orde? Hoe zijn die te begrijpen en welke betekenis hebben zij voor de sturing en toetsing van het politieoptreden? P&W Bureau Beke - VU Amsterdam (1-7-2023)
- 'Effecten van het gebruik van het stroomstootwapen op de gezondheid van doelpersonen'. Het project bestaat uit het opzetten en uitvoeren van een monitorings- en evaluatieonderzoek betreffende de medische gevolgen van het gebruik van het stroomstootwapen. Het doel is, naar aanleiding van het besluit van de Minister, om door middel van wetenschappelijk onderzoek bij te dragen aan medische beeldvorming over de gezondheidseffecten van dit nieuwe wapen in de Nederlandse politiepraktijk. Politie, Nivel / GGD Amsterdam (1-1-2025)
- Promotieonderzoek (NSCR) "Geweld door en tegen de politie". In dit onderzoek worden geweldssituaties door en tegen de politie aan de hand van camerabeelden geanalyseerd. Door beeldmateriaal van CCTV en bodycams te analyseren, kunnen geweldssituaties van seconde tot seconde worden ontrafeld. Zo kan er nagegaan worden in hoeverre verschillen in handelen bepalend zijn voor de uitkomst. Wanneer escaleert een conflict en wanneer de-escaleert het juist? NSCR-DGP&V (Lenneke van Lith) & Politie (Henk van Dijk/GTPA is adoptant) (1-3-2025)

5. Communicatie

5.1 Communicatiestrategie

Er is een landelijke communicatiestrategie opgesteld voor de (deel)portefeuille Geweld. Dat heeft ten doel het vertrouwen in de uitvoering van de geweldsbevoegdheid te vergroten. Intern is de communicatie gericht op het geven van veiligheid, erkenning en vertrouwen aan collega's en draagt communicatie bij aan het lerend vermogen. Extern is het van groot belang om onze geweldsbevoegdheid proactief te verantwoorden. Openheid en transparantie zijn leidend hierin. Onderdeel van de communicatiestrategie is proactieve communicatie over geweldsbevoegdheid. Daartoe worden o.a. de volgende acties ingezet in 2023:

- Updaten van gerelateerde themapagina's politie.nl op inhoud en vindbaarheid;
- Regelmatig content over de geweldsbevoegdheid op landelijke en regionale social mediakanalen van de politie;
- Het open en transparant delen van relevante rapportages (zoals deze analyse) op politie.nl, waar mogelijk inclusief duiding;
- Een interne serie artikelen over hoe de politie invulling geeft aan het leren van geweld;
- De alleen voor interne medewerkers te gebruiken intranetpagina Geweldstoepassing waar alle informatie te vinden is over de geweldsbevoegdheid van politieambtenaren en over het verantwoorden, beoordelen en leren van geweld; De e-learning over de vernieuwde wet- en regelgeving (stelselherziening tranche II) blijft beschikbaar.

5.2 Thematische gesprekken

Tijdens de themadagen voor de commissies geweldsaanwending worden thema's aan de hand van casuïstiek besproken. Deze themadagen zijn één van de uitingsvormen van grote leercirkels. Deze dragen bij aan de programmadoelen 'leren van geweld' en 'transparanter verantwoorden van geweld'. Thema's die eerder werden besproken: methode BTGV (benaderingstechniek gevaarlijke verdachte), inzet diensthonden, inzet dienstvoertuigen bij geweldsaanwendingen, geweld op last van de meerdere. Het themadag onderwerp in 2022 was het stroomstootwapen. De ervaringen opgedaan in dit eerste jaar dat er landelijk werd gewerkt met en geadviseerd over dit gewelddmiddel werden gedeeld. Het thema is voorbereid en besproken in nauwe samenwerking tussen deskundigen van directie FM, werkgroep SSW en de PA en medewerkers programma Stelsel Geweldsaanwending.

5.3. Interne gesprekken

Op 23 maart 2022 is in eerste instantie in het KMTO gesproken over de rapportage GDPA 2021. Vervolgens is aan de hand van een gespreksnotitie op 10 juni 2022 in het BOO en op 27 juli 2022 in het KMTO nogmaals gesproken over het thema. Deze gesprekken hebben tot de volgende inzichten geleid:

- Herkenning op wat geschreven is dat alleen al het registreren van een geweldsaanwending het gevoel van bestraffing oplevert. Dat wordt nog versterkt door het vervolgproces.
- De terminologie professioneel/niet professioneel wordt ook beschouwd als een niet handige keuze. Gekeken zou moeten worden of er een andere term te gebruiken is; als dat dan ook geformaliseerd zou moeten worden heeft dat consequenties voor het toetsingskader
- Het proces van beoordeling duurt lang en neigt naar bureaucratie. Gekeken zou moeten worden of daar nog winst in te behalen is.
- De constatering dat toetsing op de criteria nog verschillend gebeurt.
- De inwerkingtreding van de Ambtsinstructie tranche II en de Wet geweldsaanwending opsporingsambtenaar per 1 juli 2022 is een moment dat we in de verslaglegging over 2022 moeten duiden. De oproep is gedaan om daar tijdig in het BOO aandacht aan te besteden (met een soort van thermometer moment).

Voor wat betreft het programma zijn op basis hiervan de volgende (sub)doelen geformuleerd:

- Verkeerde beeldvorming rondom het werkproces elimineren (bijvoorbeeld: een geweldsregistratie is niet bedoeld om te straffen);
- Uitvoeren impactanalyse op het wijzigen van de terminologie 'professioneel/niet-professioneel' op de wijze van intern/extern rapporteren van geweldscijfers, op de gewenste uniforme wijze van toetsen, en op de geloofwaardigheid van onze inspanningen in de afgelopen jaren;
- Onderzoeken of de doorlooptijden verkort en overbodige bureaucratie geëlimineerd kunnen worden.
- Het verrijken van zaakgerelateerde informatie met informatie over de wijze waarop (voorkomende) zaken door OM, en de rechterlijke macht worden behandeld, waarmee het ook zinvol wordt te kunnen refereren aan de periode voor of na 1 juli 2021. Dit naar analogie van het gegeven dat het relevant is informatie over toetsen en beoordelen te relateren aan de datum van 15 januari 2019 (de datum waarop het nieuwe werkproces in werking is getreden).

5.4 Verantwoorden en leren van geweld: de blik naar voren

Op 26 januari jl. vond het congres 'Verantwoorden en leren van geweld: de blik naar voren' plaats, dat georganiseerd werd door het programmteam Stelsel Geweldsaanwending. Genodigden waren alle actoren (politieambtenaren uit de operationele dienst zoals hovj's, teamchefs, sectorhoofden maar ook leden van de commissies geweldsaanwending, portefeuillehouders geweld en politiechefs) uit het interne proces van melden, registreren, beoordelen en leren van geweld, uit alle politie-eenheden. Het congres ving aan met een plenaire presentatie door prof. Otto Adang en Bas Mali over hun evaluatieonderzoek; daarna gingen de deelnemers uiteen voor diverse workshops die gingen over (leren van) geweld. De workshops werden gegeven door meerdere collega's van onder andere OBT-IBT, de Politieacademie, HRM en operationele collega's. Tijdens dit congres werden door alle deelnemers inzichten opgedaan om verder te kunnen professionaliseren. De conclusies en aanbevelingen uit het evaluatierapport Tranche I en de oogst van dit congres zijn een steppingstone in de opdracht van het programmteam voor verdere doorontwikkeling in verantwoorden en leren van geweld.

6. Leerpunten

Zoals in de inleiding al aangegeven, is dit rapport (de cijfers en de duiding) vooral bedoeld ter ondersteuning voor het lerend vermogen van onze organisatie. Terugkijkend naar 2021 waren de leerpunten kort samengevat:

1. het verder stimuleren van en investeren in de registratie en transparante verantwoording.
2. aandacht voor de inzet van het vuurwapen daarbij waren o.a. wat te leren is van de momenten waarop het wapen wordt ingezet, het mogelijk vaker werken vanuit het holster en op basis van welke informatie de afweging wordt gemaakt het vuurwapen in te zetten.
3. het waarschuwen bij inzet van een gewelddoel. In het afgelopen jaar zien we dat zowel het waarschuwen zelf (het 'doen') als het op juiste wijze registreren daarvan vraagt om verdere verbetering. Dat speelt des te meer nu in de nieuwe Ambtsinstructie die met ingang van 1 juli 2022 van kracht is geworden met daarin wijzigingen op dit onderdeel.

Inzet op deze leerpunten heeft het volgende opgeleverd:

Ad 1: Via workshops c.q. vakdagen voor hovj's is dit onderwerp actief onder de aandacht gebracht, mede naar aanleiding van casuïstiek en/of de introductie van tranche II. Daarnaast heeft het aandacht via de reguliere IBT-trainingen. In enkele eenheden zijn hierop taakaccenthouders, ondersteuners of adviseurs geweldsaanwending actief binnen de districten die hierin faciliteren en/of het gesprek aangaan met hovj's en sectorhoofden.

Ad 2: Binnen een aantal eenheden heeft dit tot extra aandacht geleid in de IBT-trainingen, is het in voorkomende gevallen besproken met de hovj's en besproken in de kleine leercirkels. Andere eenheden hebben hier nog onvoldoende, planmatig, aandacht aan geschonken.

Ad 3: Waarschuwen was bij de IBT-training al een onderwerp, maar is na 1 juli verder aangescherpt. Er is (mede daardoor) een grotere aandacht voor.

Er is hiermee ook vanuit dit perspectief geïnvesteerd om te leren van situaties waarin de politie geweld aanwendt.

Tegen deze achtergrond, en mede als uitvloeisel van de beoordelingen door de politiechef op de situaties waarin geweld is aangewend, zien we voor het komend jaar de volgende leerpunten:

1. Als uitvloeisel van de ervaringen op de leerpunten over 2021 blijvende aandacht voor:
 - o het registreren, transparante verantwoording en procesvoering.
 - o waarschuwen bij inzet gewelddoel en meer specifiek het vuurwapen.
 - o benutten van de (kleine en grote) leercirkels om te blijven leren.
2. Toepassing van de methode BTGV (benaderingstechniek gevaarlijke verdachte) en meer in het algemeen planbaar geweld. Het gaat daarbij om betere communicatie c.q. overleg vooraf, het maken van een plan van aanpak en het ruimer aandacht geven aan dit onderwerp in de OBT-trainingen
3. De wisselwerking tussen het Operationeel Centrum en de collega op straat. Aandachtspunten zijn o.a.: welke informatie wordt vanuit het OC meegegeven aan de collega op straat en met welke 'mindset' gaat de collega op de melding af? Welke eigen individuele verantwoordelijkheid neemt de collega op straat gegeven de informatie die hij/zij krijgt van het OC?
4. Inzet van het stroomstootwapen dient plaats te vinden conform de instructie waarbij gebruik van de schokmodus wordt vermeden tenzij de situatie dat vereist.

Deze landelijke leerpunten staan naast de specifieke leerpunten die eenheden voor zichzelf benoemd hebben en de uitvoering van het programmavoorstel 'Beter verantwoord en leren van geweld' d.d. 2 februari 2023 van het programmateam Stelsel Geweldsaanwending.

7. Tot slot

Voor een volgende rapportage zal bekeken worden welke verbeteringen en/of nadere concretisering in op te leveren informatie mogelijk zijn, bijvoorbeeld door toepassing van het nieuwe Document Management Systeem “Docuflow”. Het doel om het nieuwe document managementsysteem “Docuflow” landelijk in 2022 in gebruik te nemen is niet gehaald. Sinds juni 2022 test de Eenheid Rotterdam met “Docuflow”. Uit de voorlopige testresultaten is gebleken dat “Docuflow nog niet klaar is om landelijk te worden uitgerold. Het programma bevat nog te veel fouten die niet makkelijk kunnen worden opgelost. Hoewel er hard aan wordt gewerkt valt er nog geen datum voor ingebruikname te geven.

Bijlagen

Bijlage 1: Definities

Term	Omschrijving
Betrokken collega	Iedere unieke collega die in een kalenderjaar één of meer keren geweld heeft aangewend in een incident.
Externe boa's	Externe buitengewoon opsporingsambtenaren die onder het gezag van verschillende werkgevers acteren (zoals vervoerbedrijven, gemeentes e.d.) en onder direct toezicht vallen van de korpschef. De korpschef beoordeelt ook de geweldsaanwending op professionaliteit.
Geweldsmutatie	Registratie van een geweldsaanwending waarin geen vuurwapen is gebruikt, geen sprake is van dood of letsel van meer dan geringe betekenis, dan wel niet naar het oordeel van de hulpofficier van justitie aanleiding bestaat de geweldsaanwending te registreren.
Geweldsregistratie	Registratie van een geweldsaanwending waarin een vuurwapen is gebruikt, sprake is van dood of letsel van meer dan geringe betekenis, dan wel naar het oordeel van de hulpofficier van justitie aanleiding bestaat de geweldsaanwending te registreren. Dit formulier moet volgens de aanwijzingen van de minister worden samengesteld (besluit geweldsregistratie).
Geweldsaanwending	Het gebruiken van geweld, waaronder mede wordt verstaan het gebruik van een geweldmiddel. In verband met de melding op grond van artikel 17 valt het ter hand nemen van het vuurwapen eveneens onder het aanwenden van geweld tenzij het vuurwapen standaard in de hand of over de schouder wordt gedragen
Geweldmiddel	De krachtens artikel 22 van de Politiewet 2012 toegelaten uitrusting en bewapening waarmee geweld kan worden uitgeoefend, en de door Onze Minister van Defensie ter beschikking gestelde uitrusting en bewapening waarmee geweld kan worden uitgeoefend in de uitvoering van de politietaken, bedoeld in de artikelen 4, 57, 58 en 59 van de Politiewet 2012, zoals het vuurwapen, wapenstok, etc.
Incident	Een situatie waarin één of meerdere collega's betrokken zijn en één of meerdere keren geweld hebben aangewend.
Incident in groepsoptreden	Een incident waarbij in groepsverband, of op last van de meerdere (bijv. ME) geweld is gebruikt. Omdat door de omstandigheden niet te onderscheiden is door wie wordt

	dit als één incident gemeld met één geweldsaanwender en eventueel meerdere individuele middelen.
Professioneel/Niet professioneel	Binaire beoordeling door de politiechef aan de hand van het wettelijk kader en de criteria van vakmanschap of er sprake is geweest van professioneel of niet professioneel handelen.
Wettelijk kader	Het wettelijk kader om het handelen te beoordelen kent de volgende criteria: Zie het kader.

Bijlage 2: Stroomschema geweldsaanwending – beoordelen en leren van geweld

Bijlage 3: Criteria voor professionaliteit handelen

Wettelijk kader (art.7 politiewet, ambtsinstructie)	Vakmanschap
1. Rechtmatige uitoefening van je bediening.	1. Respectvol 2. Voorspelbaar en Betrouwbaar 3. De-escalerend 4. Zorgvuldig 5. Moedig, maar niet overmoedig
2. Het doel rechtvaardigt het toegepaste geweld, mede gelet op de hieraan verbonden risico's en gevaren.	
3. Aan het geweld is zo mogelijk een waarschuwing voorafgegaan.	
4. Subsidiariteit: het toegepaste geweld is het minst ingrijpende middel.	
5. Proportionaliteit: het toegepaste geweld staat in verhouding tot het beoogde doel.	
6. Het geweldsmiddel is afgegeven, de politieambtenaar is getraind in het toepassen van geweld en de Ambtsinstructie en Politiewet zijn nageleefd.	